

ภาคผนวก ค

1. คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม
2. ชุดฝึกอบรม
3. แบบทดสอบระหว่างเรียน
4. เฉลยแบบทดสอบระหว่างเรียน
5. ใบงานและแบบประเมินตามสภาพจริงระหว่างเรียน
6. แบบประเมินตามสภาพจริงระหว่างเรียน

คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม

คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรม

เรื่อง การเพาะเลี้ยงปลากัด

คำอธิบายชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรม เรื่อง การเพาะเลี้ยงปลากัด สำหรับผู้ร่วมโครงการการเพาะเลี้ยงปลากัดด้วยตนเอง ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา จัดทำในรูปแบบของสื่อประสม (Multi media) ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก แผ่นซีดีเป็นสื่อเสริม มีเป้าหมายมุ่งส่งเสริมให้ผู้ร่วมโครงการได้มีความรู้ ความเข้าใจและเพิ่มพูนทักษะด้านการเพาะเลี้ยงปลากัดให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นให้มากที่สุด และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพที่สุจริตได้ ผู้ร่วมโครงการสามารถเรียนรู้จากสื่อประสมดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรม

- เพื่อให้ผู้ร่วมโครงการสามารถเพาะเลี้ยงปลากัดได้ด้วยตนเอง
- เพื่อให้ผู้ร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการเพาะเลี้ยงปลากัด
- เพื่อให้ผู้ร่วมโครงการปฏิบัติการเพาะเลี้ยงปลากัดด้วยตนเอง
- เพื่อให้ผู้ร่วมโครงการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพที่สุจริต

เงื่อนไขของผู้ร่วมโครงการ

- ผู้ร่วมโครงการต้องมีความสนใจในการเพาะเลี้ยงปลากัดด้วยตนเอง
- ผู้ร่วมโครงการต้องมีความพร้อมและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการ

ฝึกอบรม

รายชื่อหน่วยชุดฝึกอบรม

เนื้อหาตามหลักสูตรการฝึกอบรมครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ลักษณะและชนิดของปลากัด
- ตอนที่ 2 การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เพาะเลี้ยงปลากัด
- ตอนที่ 3 การเพาะเลี้ยงปลากัดและอาหารของปลากัด
- ตอนที่ 4 โรคของปลากัดและการดูแลรักษา
- ตอนที่ 5 การซื้อขายปลากัด

ส่วนประกอบของชุดฝึกอบรม

1. แบบทดสอบระหว่างเรียนจำนวน 5 ชุด
2. ใบงาน จำนวน 6 ใบ
3. แบบประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริงระหว่างเรียน จำนวน 6 ใบ
4. แบบประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริงหลังเรียน จำนวน 1 ใบ
5. สื่อในการฝึกอบรม ประกอบด้วย
 - บทเรียน จำนวน 5 ชุด
 - แผ่นซีดี จำนวน 3 แผ่น

วิธีการใช้แผ่นซีดี

- นำแผ่นซีดีไปใช้กับเครื่องเล่นวีซีดี หรือคอมพิวเตอร์ก็ได้

โครงสร้างหลักสูตรชุดฝึกอบรม เรื่อง การเพาะเลี้ยงปลากัด

สาระสำคัญ

ปลากัดเป็นสัตว์น้ำจิ๋วขนาดเล็ก เลี้ยงไว้เพื่อดูเล่นสวยงาม และเพื่อความบันเทิง ปัจจุบันนิยมเลี้ยงเพื่อการค้ากันมาก โดยมีตลาดผู้ซื้อทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงได้เป็นอย่างดี และสามารถเพาะเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมได้ เนื่องจากใช้พื้นที่ในการเพาะเลี้ยงน้อย ใช้ทุนน้อย แต่มีค่าตอบแทนสูง ทั้งนี้ อัตราการเลี้ยงรอดจะมีมาก ถ้ามีการเพาะเลี้ยงที่ถูกต้อง ถูกต้องตามขั้นตอน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้มีความรู้ในการเพาะเลี้ยงปลากัด
2. เพื่อให้มีทักษะในการเพาะเลี้ยงปลากัด
3. สามารถอธิบายกระบวนการในการเพาะเลี้ยงปลากัดได้อย่างถูกต้อง
4. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพสุจริต

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สามารถบอกชนิดของปลากัดได้
2. สามารถบอกลักษณะของปลากัดได้
3. สามารถเลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงปลากัดได้
4. สามารถบอกวิธีและเตรียมบ่อเพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงปลากัดได้

5. สามารถเตรียมอุปกรณ์ในการเพาะเลี้ยงปลากัดได้อย่างถูกต้อง
6. ดูแลสถานที่เพาะเลี้ยงปลากัดให้สะอาดถูกสุขลักษณะ
7. สามารถเพาะเลี้ยงปลากัดได้
8. สามารถอนุบาลลูกปลาได้
9. สามารถให้อาหารปลาได้อย่างถูกต้องและถูกวิธี
10. สามารถบอกวิธีป้องกันโรคที่เกิดกับปลากัดได้
11. สามารถอธิบายวิธีการรักษาโรคที่เกิดกับปลากัดได้
12. สามารถบอกแหล่ง ซื้อ – ขาย ปลากัดได้
13. สามารถอธิบายมาตรฐานของปลากัดที่ซื้อ - ขายได้

ขอบข่ายของเนื้อหา

หลักสูตรการเลี้ยงปลากัดประกอบด้วยเนื้อหา 5 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ความเป็นมาและชนิดของปลากัด
- ตอนที่ 2 การเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์การเพาะเลี้ยงปลากัด
- ตอนที่ 3 การเพาะเลี้ยงปลากัด
- ตอนที่ 4 โรคของปลากัดและการดูแลรักษา
- ตอนที่ 5 การซื้อ – ขายปลากัด

กิจกรรม

1. จัดกิจกรรมการฝึกอบรมโดยผู้เรียนฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียน และแผ่นซีดี
2. ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
3. ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสาร คำรา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การวัดผลประเมินผล

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน
2. ประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริง
3. ติดตามผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมเรื่อง “การเพาะเลี้ยงปลากัด”

โครงการการเพาะเลี้ยงปลากัดด้วยตนเอง

ของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา

วันที่	กิจกรรม
1	ผู้เข้ารับการอบรมเริ่มศึกษาตอนที่ 1 ลักษณะและชนิดของปลากัด โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาจากบทเรียนเกี่ยวกับความเป็นมา ลักษณะทั่วไปของปลากัด ชนิดของปลากัด 2. ผู้เข้ารับการอบรมทบทวนความรู้โดยการชมซีดี (CD) ตอนที่ 1 ลักษณะและชนิดของปลากัด 3. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน โดยให้ทำเครื่องหมาย X ลงในเอกสารหมายเลข 1 4. ผู้เข้ารับการอบรมส่งเอกสารหมายเลข 1 ให้ผู้วิจัยตรวจ
2	ผู้เข้ารับการอบรมเริ่มศึกษาตอนที่ 2 การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ เพาะเลี้ยงปลากัด โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาจากบทเรียนเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกสถานที่เพาะเลี้ยงปลากัด การเตรียมบ่อดิน การเตรียมบ่อปูนซีเมนต์ 2. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการเตรียมบ่อดินหรือบ่อปูนซีเมนต์อย่างน้อยคนละ 1 บ่อและบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียดลงในเอกสารหมายเลข 3
4	1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาจากบทเรียนเกี่ยวกับการเตรียมภาชนะเพาะฟัก (อ่างเพาะ) 2. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการเตรียมภาชนะเพาะฟัก (อ่างเพาะ) และบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียดลงในเอกสารหมายเลข 6

วันที่	กิจกรรม
5	1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาจากบทเรียนเกี่ยวกับการเตรียมบ่ออนุบาลลูกปลากัด 2. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการเตรียมบ่ออนุบาลลูกปลากัดและบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียด ลงในเอกสารหมายเลข 8
6	1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาบทเรียนเกี่ยวกับภาชนะที่ใช้เลี้ยงการเตรียมโอ่งหมัก 2. ผู้เข้ารับการอบรมทบทวนความรู้โดยการชมซีดี (CD) ตอนที่ 2 การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เพาะเลี้ยงปลากัด 3. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน โดยให้ทำเครื่องหมาย X ลงในเอกสารหมายเลข 10 4. ผู้เข้ารับการอบรมส่งเอกสารหมายเลข 10 ให้ผู้วิจัยตรวจ
7	ผู้เข้ารับการอบรมเริ่มศึกษาตอนที่ 3 การเพาะเลี้ยงปลากัด โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาบทเรียนเกี่ยวกับการตรวจคัดปลาพันธุ์ การเทียบคู่ปลากัด 2. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการเทียบคู่ปลากัด และบันทึกขั้นตอนการเทียบคู่ปลากัดอย่างละเอียดลงในเอกสารหมายเลข 12
8	1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาบทเรียนเกี่ยวกับการผสมพันธุ์ปลา การเพาะฟัก
9	1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาบทเรียนเกี่ยวกับการอนุบาลลูกปลากัด

วันที่	กิจกรรม
10	1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาบทเรียนเกี่ยวกับการเลี้ยงไว้เพื่อดูเล่น การเลี้ยงไว้เพื่อคัดแข่งขัน การเลี้ยงปลากัดเพื่อเตรียมออกสนามแข่งขัน การเลี้ยงไว้เพื่อขาย อาหารที่ใช้เลี้ยงปลากัด 2. ผู้เข้ารับการอบรมทบทวนความรู้โดยการชมซีดี (CD) ตอนที่ 3 การเพาะเลี้ยงปลากัด 3. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน โดยให้ทำเครื่องหมาย X ลงในเอกสารหมายเลข 18 4. ผู้เข้ารับการอบรมส่งเอกสารหมายเลข 19 ให้ผู้วิจัยตรวจ
11	ผู้เข้ารับการอบรมเริ่มศึกษาตอนที่ 4 โรคของปลากัดและการดูแลรักษา โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาจากบทเรียนเกี่ยวกับสาเหตุของโรค การป้องกันโรค โรคที่มักพบในปลากัดและวิธีการรักษาเบื้องต้น 2. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน โดยให้ทำเครื่องหมาย X ลงในเอกสารหมายเลข 20 3. ผู้เข้ารับการอบรมส่งเอกสารหมายเลข 20 ให้ผู้วิจัยตรวจ
12	ผู้เข้ารับการอบรมเริ่มศึกษาตอนที่ 5 การซื้อขายปลากัด โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาจากบทเรียนเกี่ยวกับ การซื้อขายปลากัด คุณภาพของปลากัด มาตรฐานเกี่ยวกับลักษณะสีของปลากัด ขบวนการของตลาด ด้านการส่งออก ขั้นตอนในการบรรจุ การตลาดปลากัด 2. ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน โดยให้ทำเครื่องหมาย X ลงในเอกสารหมายเลข 22 3. ผู้เข้ารับการอบรมส่งเอกสารหมายเลข 22 ให้ผู้วิจัยตรวจ
28	1. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการเพาะฟัก และบันทึกขั้นตอนการเพาะฟักอย่างละเอียดลงในเอกสารหมายเลข 14

วันที่	กิจกรรม
34	1. ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการอนุบาลลูกปลากัด และ บันทึกขั้นตอนการอนุบาลลูกปลากัดอย่างละเอียดลงในเอกสารหมายเลข 16

**แผนการตรวจแบบทดสอบ แบบประเมินตามสภาพจริงระหว่างเรียน
และแบบประเมินตามสภาพจริงหลังเรียน**

เรื่อง “การเพาะเลี้ยงปลากัด”

**โครงการการเพาะเลี้ยงปลากัดด้วยตนเอง
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดฉะเชิงเทรา**

วันที่	กิจกรรม
4	- ผู้วิจัยตรวจแบบทดสอบระหว่างเรียนเอกสารหมายเลข 1 โดยดูเฉลยจากเอกสารหมายเลข 2
4-6	- ผู้วิจัยตรวจการฝึกปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงาน ตามสภาพจริงระหว่างเรียน เรื่อง การเตรียมภาชนะเพาะฟัก (อ่างเพาะ) ตามเอกสารหมายเลข 7 และใช้แบบบันทึกขั้นตอนการเตรียมประกอบ การประเมิน
9	- ผู้วิจัยตรวจแบบทดสอบระหว่างเรียนเอกสารหมายเลข 10 โดยดูเฉลยจากเอกสารหมายเลข 11
13	- ผู้วิจัยตรวจแบบทดสอบระหว่างเรียนเอกสารหมายเลข 18 โดยดูเฉลยจากเอกสารหมายเลข 19
16-18	- ผู้วิจัยตรวจการฝึกปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงาน ตามสภาพจริงระหว่างเรียน เรื่อง การเตรียมบ่อ ตามเอกสารหมายเลข 4 หรือเอกสารหมายเลข 5 และใช้แบบบันทึกขั้นตอนการเตรียม ประกอบการประเมิน
19-20	- ผู้วิจัยตรวจการฝึกปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงาน ตามสภาพจริงระหว่างเรียน เรื่อง การเตรียมบ่ออนุบาล ตามเอกสาร หมายเลข 9 และใช้แบบบันทึกขั้นตอนการเตรียมประกอบการประเมิน
21	- ผู้วิจัยตรวจแบบทดสอบระหว่างเรียนเอกสารหมายเลข 20 โดยดูเฉลยจากเอกสารหมายเลข 21

วันที่	กิจกรรม
23	- ผู้วิจัยตรวจสอบบทสอบระหว่างเรียนเอกสารหมายเลข 22 โดยดูเฉลยจากเอกสารหมายเลข 23
24-26	- ผู้วิจัยตรวจสอบการฝึกปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริงระหว่างเรียน เรื่อง การเทียบคู่ปลากัด ตามเอกสารหมายเลข 13 และใช้แบบบันทึกขั้นตอนการเทียบคู่ปลากัดประกอบการประเมิน
27-28	- ผู้วิจัยตรวจสอบการฝึกปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริงระหว่างเรียน เรื่อง การเพาะฟัก ตามเอกสารหมายเลข 15 และใช้แบบบันทึกขั้นตอนการเทียบคู่ปลากัดประกอบการประเมิน
34-36	- ผู้วิจัยตรวจสอบการฝึกปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริงระหว่างเรียน เรื่อง การอนุบาลลูกปลากัด ตามเอกสารหมายเลข 17 และใช้แบบบันทึกขั้นตอนการอนุบาลลูกปลากัดประกอบการประเมิน
40-41	- ผู้วิจัยตรวจสอบการฝึกปฏิบัติโดยใช้แบบประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริงหลังเรียน เรื่อง การเพาะเลี้ยงปลากัด ตามเอกสารหมายเลข 24

ชุดฝึกอบรม

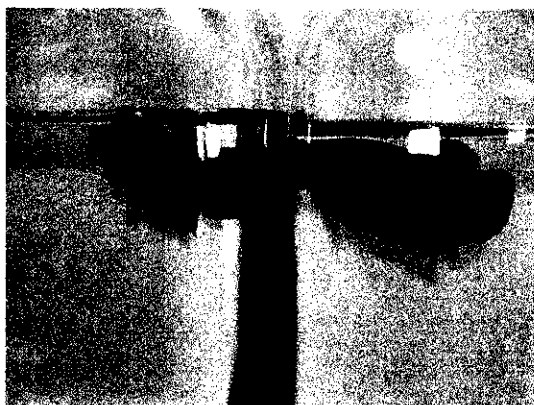
ตอนที่ 1

ลักษณะและชนิดของปลากัด

ตอนที่ 1

ลักษณะและชนิดของปลากัด

สาระสำคัญ

ปลากัด เป็นปลาน้ำจืดขนาดเล็ก มีลักษณะลำตัวยาวแบน หัวเล็ก ปากเล็ก ขนาดตัวโตเต็มที่ประมาณ 2.5 นิ้ว ปลากัดมีนิสัยก้าวร้าว รักและหวงแหนถิ่นที่อยู่ ปลากัดแบ่งออกได้เป็นหลายชนิด เช่น ปลากัดลูกทุ่ง ปลากัดจีน ปลากัดลูกหม้อ และปลากัดหลากสีหรือแฟนซี

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดวิชาในตอนที่ 1 จบแล้ว ผู้เรียนสามารถ

1. บอกชนิดของปลากัด
2. บอกลักษณะของปลากัดได้

ข้อบ่งชี้ของเนื้อหา

1. ชนิดของปลากัด
2. ลักษณะของปลากัด

ความเป็นมา

“ปลากัด” ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Betta splendens* และมีชื่อสามัญว่า Siamese Fighting Fish เป็นปลาพื้นเมืองของไทย ซึ่งส่วนใหญ่นิยมเพาะเลี้ยงไว้ดูเล่นและเป็นกีฬา กัดปลา ปัจจุบันประเทศไทยมีการเพาะเลี้ยงปลากัดกันแพร่หลาย เนื่องจากเป็นปลาที่เพาะพันธุ์ได้ง่าย จึงเหมาะสำหรับผู้เริ่มหัดเลี้ยงปลา เนื่องจากปลากัดเป็นปลาที่ไม่ต้องเอาใจใส่มากนัก และไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนน้ำบ่อย เนื่องจากมีอวัยวะช่วยหายใจพิเศษที่สามารถดึงออกซิเจนจากอากาศได้

ลักษณะทั่วไปของปลากัด

ปลากัด เป็นปลาพื้นเมืองของไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นปลาที่มีขนาดเล็ก หัวเล็ก มีอวัยวะพิเศษในการหายใจนอกจากเหงือกอยู่ในโพรงหลังช่องเหงือกมีลักษณะเป็นเนื้อเยื่อที่มีรอยหยัก และมีเส้นเลือดฝอยมาหล่อเลี้ยงมากมาย ทำให้ปลากัดต้องโผล่ขึ้นมาสูบอากาศที่ผิวน้ำเสมอ ปากปลากัดมีขนาดเล็ก เจดขึ้นเล็กน้อย มีฟันที่ขากรรไกรบนและขากรรไกรล่างลักษณะลำตัวแบนยาว ขนาดลำตัวโตเต็มที่วัดได้ยาวประมาณ 2.5 นิ้ว มีหลายสี เช่น สีแดง สีคราม สีเขียว สีน้ำเงิน และสีผสม(มีหลายสีในตัวเดียว)

ธรรมชาติของปลากัดจะมีนิสัยดุร้าย รักและหวงถิ่นที่อยู่อาศัยชอบการต่อสู้กัน โดยจะเริ่มพฤติกรรมดุ ก้าวร้าวเมื่ออายุประมาณ 2 เดือนขึ้นไป ซึ่งปลากัดตัวผู้จะมีนิสัยดุกว่าปลากัดตัวเมีย มีสีสดใสสวยงามกว่า ครีบทูของตัวผู้ยาวและใหญ่กว่าตัวเมีย และดูจากรูปร่างของปลากัดตัวผู้จะตัวใหญ่กว่า

ชนิดของปลากัด

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเพาะพันธุ์กันแพร่หลาย เนื่องจากเป็นปลาที่สามารถเพาะพันธุ์ได้ง่าย ปลากัดพันธุ์ดั้งเดิมในธรรมชาติจะมีสีน้ำตาลขุ่น หรือสีเทาแกมเขียวครีบทู และหางสั้น ปลากัดตัวผู้มีครีบทูและหางยาวกว่าตัวเมียเล็กน้อย จากการเพาะพันธุ์และการคัดเลือกพันธุ์ติดต่อกันมานานทำให้ได้ปลากัดที่มีสีสันสวยงามหลากสี อีกทั้งลักษณะครีบทูแผ่กว้างใหญ่สวยงามกว่าพันธุ์ดั้งเดิมมาก และจากสาเหตุนี้ทำให้มีการจำแนกพันธุ์ปลากัดออกไปได้เป็นหลายชนิด เช่น ปลากัดลูกหม้อ ปลากัดลูกทุ่ง ปลากัดจีน ปลากัดเขมร และปลากัดพม่า เป็นต้น ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะชนิดของสายพันธุ์ปลากัดไทยเท่านั้น

1. ปลากัดลูกทุ่ง

ปลากัดลูกทุ่งหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าปลากัดลูกป่า ลักษณะลำตัวคล้ายปลากัดหม้อแต่ลำตัวจะเล็กกว่าปลากัดชนิดอื่นมากถึงแม้จะโตเต็มที่แล้วก็ตามพบได้ตามแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไป เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่แล้วจะหาคู่และขยายพันธุ์โดยการทำหอดวางไข่ได้ตลอดทั้งปี คนสมัยก่อนที่ชอบเลี้ยงปลากัดลูกทุ่งมักจะไปหาตามชายทุ่ง ริมหนอง คลอง บึง หรือริม

ปลากัดลูกทุ่งสีแดง

ห้วยซึ่งมีน้ำตื้น ๆ โดยจะสังเกตบริเวณที่มีฟองอากาศเป็นกลุ่มซึ่งเรียกว่าหอด (หอด หมายถึง ฟองอากาศผสมน้ำลายเหนียวจากปากปลากัดเกาะอยู่ตามผิวน้ำเป็นกลุ่ม) เมื่อพบหอดสังเกตดูให้ดีปลากัดจะอาศัยอยู่ได้หอด หรือจะว่ายวนเวียนอยู่บริเวณนั้น เมื่อพบตัวปลากัดแล้วจะใช้กระซอน ตะแกรง หรือภาชนะที่พอจะช้อนได้ ถ้าหาอะไรไม่ได้ ก็ใช้มือช้อนลงไปที่ได้หอดจะได้ตัวปลากัด เมื่อนำกลับบ้านถ้าไม่มีอะไรใส่ก็จะใช้ใบบอนห่อเนื่องจากในยุคสมัยนั้นไม่มีถุงพลาสติกหรือภาชนะใดที่เหมาะสมสำหรับการขนย้ายปลากัดเท่าใบบอนที่หาเก็บได้ทั่วไปตามแหล่งน้ำที่มีปลากัดอยู่และใบบอนยังมีคุณสมบัติในการอุ้มน้ำได้ดี มีความอ่อนตัวสามารถห่อขังปลากัดจำนวนหลายตัวได้โดยไม่ทำให้ปลาช้ำ สำหรับเด็กผู้ชายตามต่างจังหวัดปัจจุบันก็ยังนิยมหาปลากัดทุ่งมาใส่ขวดเลี้ยงไว้เพื่อกัดกันเล่นเมื่อตัวไหนชนะก็จะเลี้ยงไว้เพาะพันธุ์ แต่ถ้าแพ้ก็ปล่อยไปหาตัวใหม่มาเลี้ยงทดแทน

2. ปลากัดจีน

ปลากัดจีน เป็นปลากัดที่เกิดขึ้นโดยการคัดพันธุ์ปลากัดที่มีครีบบาว สีสวยงามผสมพันธุ์กัน ซึ่งจะเป็นปลากัดที่เน้นความสวยงาม และเลี้ยงไว้เพื่อดูเล่น ปัจจุบันนี้เราสามารถผลิตปลากัดจีนที่มีสีสันสดใส เช่น สีเขียว ม่วง แดง น้ำเงิน ฯลฯ หรือผสม

ระหว่างสีดังกล่าว ครีบบาง ๆ ขกเว้นครีบบอกยื่นยาวออกเป็นพวง โดยเฉพาะครีบบางยาวพอกับความยาวลำตัวและหัวรวมกัน

3. ปลากัดลูกหม้อ

ปลากัดลูกหม้อ มีรูปร่างและลำตัวที่โตกว่าปลากัดลูกทุ่งและลูกผสม หัวโตปากใหญ่ ตัวใหญ่ สีเข้ม เป็นปลาที่มีความอดทน กัดเก่ง ปลากัดลูกหม้อจึงเป็นปลากัดที่มีผู้เลี้ยงกันมากกว่าปลากัดชนิดอื่น ทั้งนี้ก็เพราะปลากัดชนิดนี้เป็นปลากัดที่มีเลือดนักสู้ อย่างแท้จริง และมีประวัติการเป็นนักสู้ที่ประจักษ์แก่บรรดานักเล่นปลากัดมาแต่สมัยโบราณ ปลากัดลูกหม้อมีสีต่าง ๆ กัน เช่น

1. สีแดง
2. สีน้ำเงิน
3. สีประดู่ (สีแดงปนน้ำเงิน)
4. สีเขียวคราม

ปลากัดลูกหม้อที่ดีจะต้องมีประวัติการกัดเก่ง มีปากคม กัดทน และจะต้องมีรูปร่างลักษณะ ดังนี้

1. ปลากัดลูกหม้อรูปปลาช่อน เป็นปลาที่มีหน้าสั้น ลำตัวหนา ช่วงหัวยาว และโคนหางใหญ่ แสดงถึงความมีพลังกำลังมาก เป็นปลาที่กัดแรงและมีประวัติการกัดชนะเป็นอันดับหนึ่ง

ปลากัดลูกหม้อรูปปลาช่อน

ปลากัดลูกหม้อสีแดง
(ของคุณอชิรสรรค์ พุ่มชูศรี)

ปลากัดลูกหม้อสีน้ำเงิน

ปลากัดลูกหม้อสีประดู่

ปลากัดลูกหม้อสีเขียว

2. ปลากัดลูกหม้อรูปปลากลาย เป็นปลาที่มีหน้าองขึ้น ลำตัวสั้นและแบน เป็นปลาที่คล่องแคล่วและกัดไว นับได้ว่าเป็นปลาที่มีประวัติการกัดชนะยอดเยี่ยม

3. ปลากัดลูกหม้อรูปปลาหมอ

เป็นปลาที่มีรูปร่างคล้ายๆ กับปลากราย แต่มีหน้ากลม และลำตัวสั้น เป็นปลาที่ทรหดอดทนและกัดไว ถือได้ว่าเป็นปลาที่มีประวัติการกัดที่ดีมาก

แต่ปลากัดลูกหม้อนี้นี้เราจะไปหาซื้อตามบึง ตามหนองเช่นปลากัดลูกทุ่งหรือปลากัดลูกป่าไม่ได้ เพราะปลาพันธุ์นี้ได้จากการเพาะเลี้ยงและคัดพันธุ์

หลายชั่วอายุคน จนกระทั่งได้ปลาที่มีรูปร่างแข็งแรง ลำตัวหนาและใหญ่ขึ้น ว่ายน้ำปราดเปรียว สีสดใสสวยงาม เช่นสีแดงเข้ม น้ำเงินเข้ม น้ำตาลเข้ม หรือสีผสมระหว่างสีดังกล่าว และได้ทำการคัดพันธุ์เพื่อการต่อสู้โดยเฉพาะการหาปลากัดชนิดนี้มาเลี้ยงจึงต้องซื้อหามาเลี้ยงและผสมพันธุ์ขึ้นเอง โดยจะต้องหาปลากัดตัวผู้และตัวเมียที่เก่งแล้วยังต้องเลือกปลาที่เป็นลูกหม้อแท้อีกด้วย เพราะถ้าตัวหนึ่งเป็นลูกหม้ออีกตัวหนึ่งเป็นอย่างอื่น ลูกที่ออกมาก็จะเป็นปลากัดลูกผสมที่มีความทรหดอดทนน้อยลง

ปลากัดลูกหม้อรูปปลาหมอ

ทบทวนความรู้

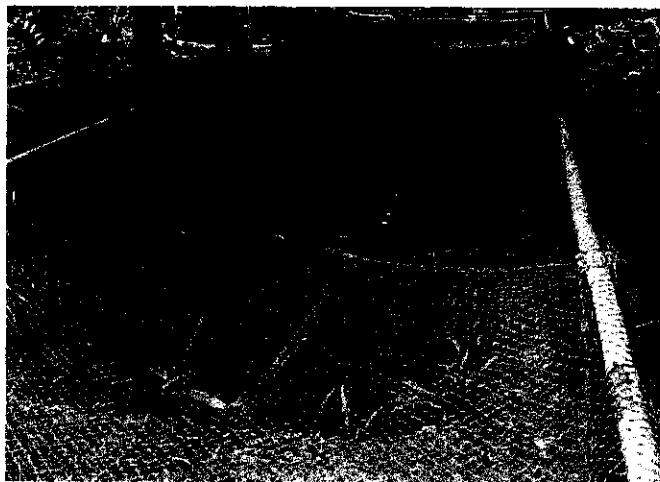
ผู้เข้ารับการอบรมชมแผ่นซีดี (CD) ตอนที่ 1 เรื่อง ลักษณะทั่วไปและชนิดของปลากัด

แบบทดสอบระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ตอนที่ 1 เรื่อง ลักษณะและชนิดของปลากัด (เอกสารหมายเลข 1)

ตอนที่ 2

การเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์เพาะเลี้ยงปลากัด

ตอนที่ 2

การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เพาะเลี้ยงปลากัด

สาระสำคัญ

การเตรียมสถานที่สำหรับเพาะเลี้ยงปลากัด ต้องคำนึงถึงแหล่งน้ำจืด สามารถป้องกันน้ำท่วม น้ำเค็ม และอยู่ใกล้แหล่งที่จะหาอาหารได้ง่าย การเตรียมอุปกรณ์ ก่อนการเพาะเลี้ยงปลากัดได้แก่ อุปกรณ์การเพาะฟัก บ่ออนุบาล บ่อที่ใช้เพาะเลี้ยงปลากัดซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งบ่อดินและบ่อปูนซีเมนต์ การเตรียมการที่ถูกต้องและเหมาะสมจะทำให้สามารถเพาะฟักปลากัดได้เป็นจำนวนมาก

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดวิชาในตอนที่ 2 แล้วจะสามารถ

1. เลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงปลากัดได้
2. เตรียมบ่อเพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยงปลากัดได้
3. เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะฟักได้อย่างเหมาะสม
4. ดูแลสถานที่เพาะเลี้ยงปลากัดให้สะอาดถูกสุขลักษณะ

ข้อบ่งชี้เนื้อหา

1. การเลือกสถานที่ที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงปลากัด
2. การเตรียมบ่อดินและบ่อปูนซีเมนต์
3. อุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยง

การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เพาะเลี้ยงปลากัด

ปัจจัยในการเลือกสถานที่เพาะเลี้ยงปลากัด

การเลี้ยงปลากัด ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการเพาะเลี้ยง ปัจจัยที่สำคัญคือ

1. แหล่งน้ำ ควรมีแหล่งน้ำที่สะอาดและเป็นน้ำจืด สามารถใช้ได้ทั้งน้ำคลอง น้ำบาดาล และน้ำประปา(แต่ต้องเป็นน้ำประปาที่ปราศจากคลอรีน)
2. ถ้าเป็นการเลี้ยงปลากัดในบ่อดิน พื้นที่ที่ใช้เลี้ยงต้องปลอดภัยจากน้ำท่วมและน้ำเค็มซึมเข้าบ่อ เพราะจะทำให้ปลาตาย
3. อยู่ใกล้แหล่งอาหารหรือสามารถจัดหาลูกน้ำได้ง่ายเช่นตามแหล่งน้ำขัง หรือบริเวณที่มีการเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ หากมีการเพาะเลี้ยงปลากัดกันมาก ๆ จำเป็นต้องมีการเพาะเลี้ยงไรแดงและลูกน้ำเองเนื่องจากแหล่งอาหารที่มีอยู่ไม่เพียงพอ

ปลากัดสามารถเพาะเลี้ยงได้ทั้งในบ่อดินและบ่อซีเมนต์ โดยมีข้อดีต่างกันคือ การเลี้ยงในบ่อดินจะทำให้ปลาโตเร็วมีสภาพใกล้เคียงกับธรรมชาติมากที่สุด ส่วนการเลี้ยงในบ่อปูนซีเมนต์จะโตช้ากว่าแต่มีข้อดีตรงที่สามารถเลี้ยงได้ทุกพื้นที่

การเตรียมบ่อ

1. บ่อดิน

1. ขุดบ่อขนาดความกว้าง 1.50 เมตร ยาว 1.50 เมตร ลึกประมาณ 1.70 เมตร เพื่อกันน้ำในบ่อแห้งช่วงฤดูแล้ง

2. ใส่ปุ๋ย 1.5 เมตร

3. นำผักบุ้งหรือผักตบชวาหรือพันธุ์ไม้น้ำใส่ลงไปเพื่อเตรียมให้ปลาอาศัย

4. ใช้มุ้งเขียวกันรอบบ่อเพื่อกันงูกินปลา กันเต่า กันตัวเงินตัวทอง กันปลาหมอ หรือปลาช่อนลงบ่อเมื่อเวลาฝนตก

5. ใช้ฉนวนคลุมปากบ่อเพื่อป้องกันศัตรูของปลากัด เช่น นก และงู เป็นต้น

ถ้ามีบ่อดินอยู่แล้วก่อนนำลูกปลากัดลงเลี้ยงในบ่อ ต้องดำเนินการดังนี้

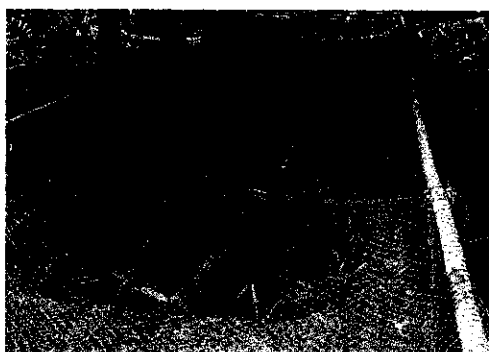
1. ทำความสะอาดบ่อโดยการดูดน้ำเก่าออก ลอกเลนออกทิ้งและตัดวัชพืชรอบปากบ่อให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันศัตรูปลา

2. โรยปูนขาวให้ทั่วบ่อ ทิ้งไว้ 1 สัปดาห์ เพื่อฆ่าเชื้อโรคที่มีอยู่ในดิน

3. ดูดน้ำสะอาดเข้าบ่อโดยใช้ผ้ากรองน้ำเพื่อกันไข่ปลาติดมากับน้ำ ความสูงของน้ำที่ดูดเข้ามาในบ่อประมาณ 1.5 เมตร

4. นำผักบุ้งหรือผักตบชวาหรือพันธุ์ไม้น้ำใส่ลงไปเพื่อเตรียมให้ปลาอาศัย

ลักษณะบ่อดินที่ใช้เลี้ยงปลากัด

2. บ่อปูนซีเมนต์

การเตรียมบ่อปูนซีเมนต์ในการเลี้ยงลูกปลากัด มีขั้นตอนดังนี้

1. ซื้อขอบปูนซีเมนต์สำเร็จเป็นวงกลม ๆ ที่ใช้สำหรับสร้างถังเก็บน้ำขนาดกว้างตั้งแต่ 1 เมตร - 1.50 เมตร ช้อนกัน 3 ขอบ โบกปูนรองพื้นกันขอบแนวกันรั่ว (ต้องเลือกบริเวณสร้างขอบปูนในที่ร่ม) หรือจะใช้ซีเมนต์บล็อก ก่อเป็นรูปบ่อสี่เหลี่ยมที่มีความกว้าง 1 เมตร ถึง 1.50 เมตร ความสูง 1.50 เมตร โบกปูนกันน้ำรั่วซึมก็สามารถประหยัดเงินได้มาก
2. ล้างทำความสะอาด สะอาด โดยการนำดินกล้วยแช่ในน้ำทิ้งไว้ภายในบ่อประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ เพื่อดูดครกจากปูนซีเมนต์ให้จางหายไป
3. เมื่อล้างบ่อปูนสะอาดแล้ว นำดินเหนียวมาใส่ภายในบ่อเพื่อเลียนแบบธรรมชาติ
4. ปล่อยน้ำเข้าให้สูงประมาณ 1 เมตร
5. ใส่ผักตบชวาลงไปสัก 4 - 5 ต้น เพื่อให้ปลาพักอาศัยเลียนแบบธรรมชาติ
6. ใช้วนคลุมปากบ่อเพื่อป้องกันศัตรูของปลากัด เช่น นก และงู เป็นต้น

หมายเหตุ

ปัจจุบันสามารถสั่งทำโอ่งปูนสำเร็จได้จากร้านปั้นโอ่งทั่วไป ซึ่งมีขนาดความกว้างของปากโอ่ง 1 เมตร ความสูง 1.5 เมตร ราคาถูกละประมาณ 250 บาท

โอ่งปูนซีเมนต์ที่ใช้เพาะเลี้ยงปลากัด

กิจกรรมระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการอบรมเตรียมบ่อดินหรือบ่อปูนซีเมนต์ด้วยตนเองอย่างน้อยคนละ 1 บ่อ พร้อมกับบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียดลงในใบงานที่ 1 (เอกสารหมายเลข 3)

การเตรียมภาชนะเพาะฟัก (อ่างเพาะ)

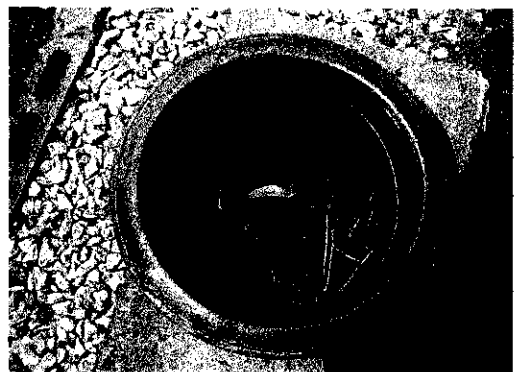
การเตรียมภาชนะเพาะฟัก(อ่างเพาะ) มีขั้นตอนดังนี้

1. หาอ่างที่มีขนาดความกว้างประมาณ 10 - 12 นิ้ว สูงประมาณ 6 - 10 นิ้ว ซึ่งเป็นภาชนะขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่จนเกินไป (ส่วนใหญ่นิยมใช้อ่างดินเผา บางคนก็ใช้หม้อดินหรืออ่างพลาสติก)

2. เติมน้ำลงในอ่าง 2 ใน 3 ของความลึก

3. ใส่ใบไม้ ผักบุ้ง หรือต้นไม้น้ำลงไป เพื่อเตรียมให้ปลาใช้เป็นทำเลสร้างหอค (การที่ปลาตัวผู้ ฟันฟองอากาศที่มีน้ำเมือกจากปากและลำคอ ลอยอยู่บนผิวน้ำ)

ภาชนะเพาะฟัก หรือ อ่างเพาะ

โองเคลือบดินเผา

กิจกรรมระหว่างเรียน

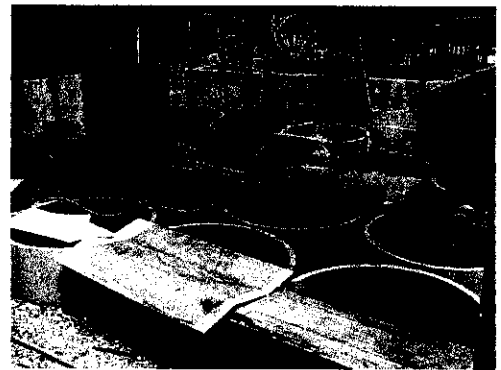
ผู้เข้ารับการอบรมเตรียมภาชนะเพาะฟักด้วยตนเอง พร้อมบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียดลงในใบงานที่ 2 (เอกสารหมายเลข 6)

การเตรียมบ่ออนุบาลลูกปลากัด

การเตรียมบ่ออนุบาลลูกปลากัดมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดหาขอบปูนซีเมนต์ ขนาดกว้าง 1 – 1.5 เมตร โบกปูนรองพื้นกันบ่อ 1 ขอบ ต่อ 1 บ่ออนุบาล (ต้องเลือกบริเวณสร้างขอบปูนในที่ร่ม)
2. ล้างทำความสะอาด โดยการนำต้นกล้วยแช่ในน้ำทิ้งไว้ภายในบ่อประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ เพื่อดูดกรดจากปูนซีเมนต์ให้จางหายไป
3. ใส่ดินไว้ก้นบ่อเล็กน้อยเพื่อเลียนแบบธรรมชาติ
4. ปล่อยน้ำเข้าให้สูงประมาณ 2 ใน 3 ของบ่อ
5. ใส่ผักตบชวาหรือพันธุ์ไม้น้ำลงไปสัก 4 - 5 ต้น เพื่อให้ปลาพักอาศัยและเลียนแบบธรรมชาติ
6. ใช้สังกะสีหรือแผ่นกระเบื้องปิดปากบ่อ

บ่ออนุบาลลูกปลากัด

กิจกรรมระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการอบรมเตรียมบ่ออนุบาลด้วยตนเอง พร้อมบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียดลงในใบงานที่ 3 (เอกสารหมายเลข 8)

ภาษาที่ใช้เลี้ยง

ปลากัดที่จะเลี้ยงเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์นี้ ควรเลี้ยงไว้ในภาชนะขนาดเล็กที่ไม่สิ้นเปลืองเนื้อที่ มีช่องเปิดไม่กว้างมาก ภาษาที่นำมาใช้เลี้ยงปลากัดที่เหมาะสมที่สุดได้แก่ ขวดแก้วทรงเหลี่ยม และ ขวดสุรา จะเป็นขวดชนิดแบนหรือชนิดกลมก็ได้ เพราะสามารถนำมาวางเรียงได้ทำให้ไม่สิ้นเปลืองเนื้อที่ และปากขวดแคบ ๆ สามารถป้องกันปลากระโดดและป้องกันศัตรู เช่น แมว จิ้งจก ฯลฯ ได้เป็นอย่างดี และหากว่ามีเนื้อที่น้อยก็สามารถทำชั้นวางขวดปลากัดเป็นชั้น ๆ แบบขั้นบันไดได้

ขวดแก้วทรงเหลี่ยมใช้สำหรับเลี้ยงปลากัด

สำหรับสถานที่วางภาชนะเลี้ยงปลากัด ควรเป็นที่สงบเงียบและมีสภาพอากาศถ่ายเทได้ดี โดยเฉพาะในฤดูร้อน เนื่องจากอากาศร้อนจะทำให้อุณหภูมิ น้ำ สูงเกินไป (อุณหภูมิของน้ำที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 30 องศาเซลเซียส) อาจเป็นสาเหตุให้ปลากัดตายก็เป็นได้ ส่วนในฤดูหนาวอุณหภูมิ น้ำ ที่ต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส ก็ทำให้ปลากินอาหารน้อยหรือไม่กินอาหารเลยอันเป็นสาเหตุให้ปลาทายได้เช่นเดียวกัน

การเตรียมโองหมัก

1. โองหรือภาชนะอื่น ๆ ก็ต้อง
2. ใส่น้ำสะอาดและเกลือในอัตราส่วนเกลือ 1 ช้อนชาต่อน้ำ $2\frac{1}{2}$ ลิตร

ทบทวนความรู้

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมชมแผ่นซีดี (CD) ตอนที่ 2 เรื่อง การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์การเพาะเลี้ยงปลาปัก

แบบทดสอบระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ตอนที่ 2 เรื่อง การเตรียมสถานที่และอุปกรณ์การเพาะเลี้ยงปลาปัก (เอกสารหมายเลข 10)

ตอนที่ 3

การเพาะเลี้ยงปลา กัด

ตอนที่ 3

การเพาะเลี้ยงปลากัด

สาระสำคัญ

การเพาะเลี้ยงปลากัด ต้องศึกษาธรรมชาติของปลากัดอย่างละเอียดเกี่ยวกับ ขั้นตอนและวิธีการเพาะเลี้ยง เพื่อจะได้ลูกปลากัดจำนวนมากและแข็งแรงสมบูรณ์ การอนุบาลลูกปลากัดที่ถูกวิธีจะช่วยให้ลูกปลากัดมีอัตราการรอดมากที่สุด

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อผู้เรียนศึกษาชุดวิชาในตอนที่ 3 แล้วจะสามารถ

1. อธิบายขั้นตอนการเพาะเลี้ยงปลากัดได้อย่างถูกต้อง
2. สามารถเทียบคู่ปลากัดได้อย่างถูกต้อง
3. สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการเพาะฟักได้อย่างถูกต้อง
4. สามารถอนุบาลลูกปลากัดที่ถูกวิธีได้
5. สามารถกำหนดอาหารที่เหมาะสมกับวัยของปลากัดได้อย่างถูกต้อง

ขอบข่ายเนื้อหา

1. การตรวจคัดปลาพันธุ์
2. การเทียบคู่ปลากัดเพื่อผสมพันธุ์
3. การเพาะฟัก
4. การอนุบาลลูกปลากัด
5. การให้อาหารของปลากัด

1. การตรวจคัดปลาพันธุ์

ปลาที่จะใช้ผสมเพาะพันธุ์กันนั้นต้องเป็นปลาที่แข็งแรงและมีความสมบูรณ์ทางเพศพันธุ์เต็มที สำหรับพ่อแม่ปลาพันธุ์ที่จะนำมาทำการผสมเพาะพันธุ์ถ้าจะให้ดีแล้วควรมีอายุตั้งแต่ 5 - 6 เดือนขึ้นไป จริงอยู่แม้ว่าปลากัดจะสามารถผสมพันธุ์วางไข่ได้ตั้งแต่อายุ 3 เดือนก็ตาม แต่เนื่องจากปลาที่มีอายุน้อยจะมีขนาดตัวเล็กจึงให้ปริมาณไข่น้อยกว่าปลาที่มีอายุมากและมีขนาดใหญ่กว่า ซึ่งแม่ปลาที่มีอายุ 3 เดือนจะมีน้ำหนักตัวเพียง 0.7-0.8 กรัม และจะมีไข่แม่ละ 100-300 ฟองเท่านั้น อีกทั้งลูกปลาที่ได้ก็ไม่ค่อยแข็งแรง แต่ถ้าเป็นปลาที่มีอายุ 5-6 เดือนขึ้นไปจะให้ไข่ครั้งละประมาณ 500-1,000 ฟอง และลูกปลาที่ได้ก็จะมี ความสมบูรณ์แข็งแรงเจริญเติบโตเป็นปลากัดที่ดีกว่า

สำหรับการสังเกต ตรวจสอบความสมบูรณ์ทางเพศของปลาได้ชัดเจนก็ควรดูในฤดูกาลผสมพันธุ์ ซึ่งการตรวจคัดเลือกปลาเพื่อผสมพันธุ์มีหลักเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติดังนี้

1. **ดูสี** ตัวผู้จะมีสีเข้มกว่าตัวเมีย ลายบนลำตัวเห็นได้ชัดเจน ส่วนตัวเมียจะมีสีซีดจางมีลายพาดตามความยาวของลำตัว 2-3 แถบ การดูสีนี้จะดูได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อปลากัดมีอายุตั้งแต่ 2 เดือน ขึ้นไป

2. **ดูกรีบและกระโดง** ปลากัดตัวผู้จะมีกรีบที่ยาวกว่าของตัวเมีย มีกระโดงยาวไปจรดหาง ส่วนกระโดงของตัวเมียจะสั้นกว่ามาก

3. **ดูไข่น้ำ** ซึ่งเป็นจุดขาว ๆ ใต้ท้องปลากัดตัวเมีย สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนมีอยู่หนึ่งจุดซึ่งจุดที่เห็น นี้คือท่อน้ำไข่น้ำ

4. **ดูปาก** ถ้าดูปลาตัวใดมีวงปากเป็นสีแดงแสดงว่าลูกปลากัดตัวนั้นเป็นตัวผู้ ซึ่งเริ่มสังเกตเห็นได้ตั้งแต่ปลากัดมีอายุน้อย ๆ ประมาณ 20 วัน ขึ้นไป

5. **ดูขนาดลำตัว** ปลาตัวผู้จะมีขนาดลำตัวโตกว่าปลาตัวเมียแม้มีอายุเท่า ๆ กัน

ปลากัดตัวเมีย
จะมีจุดสีขาวที่ท้องเรียกว่าไข่น้ำ

การคัดเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ตามแนวทางการถือ

1. ถ้าต้องการปลากัดลูกทุ่ง ก็ต้องคัดเอาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่เป็นปลากัดลูกทุ่งและกักเก็บมีความอดทนเป็นเยี่ยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ถ้าพ่อพันธุ์กักไม่เก่งแล้ว ลูกที่ออกมา ก็เป็นปลาที่กักไม่เก่งเหมือนพ่อ เพราะลูกปลาย่อมกักเหมือนพ่อ และปลาครอกเดียวกันย่อมกักเหมือนกันเกือบทุกตัว

2. ถ้าต้องการปลากัดลูกหม้อ ก็ต้องหาพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่เป็นปลากัดลูกหม้อแท้ ถ้าได้ตัวหนึ่งตัวใดที่ไม่ใช่ปลากัดลูกหม้อแท้มาผสมแล้ว ลูกปลาที่ออกมาจะกลายเป็นลูกผสมหรือเรียกว่าลูกสังกะสี และที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะขาดไม่ได้เช่นกัน ก็จะต้องเป็นปลาที่มีประวัติการกักเก่ง และมีความอดทนเป็นเยี่ยม

3. ถ้าต้องการปลากัดลูกผสม นอกจากจะใช้ปลาลูกผสมด้วยกันแล้วก็ยังใช้พ่อพันธุ์เป็นปลาลูกหม้อ ใช้แม่พันธุ์เป็นปลาลูกป่าหรือลูกทุ่งก็ได้ ข้อสำคัญขอให้ปลาที่มีประวัติการกักเก่งยอดเยี่ยมมาแล้วเท่านั้น ลูกที่ออกมาจะมีรูปร่างสีสันทคล้ายปลากัดลูกทุ่ง ซึ่งสามารถนำไปกักกับปลากัดลูกทุ่งได้ และถ้าได้จับคู่กักแล้วย่อมมีทางชนะอย่างแน่นอน ถ้าคนไม่ชำนาญจริง ๆ มักมองไม่ออกว่าปลานั้นเป็นลูกผสมเพราะมีส่วนคล้ายคลึงกับปลากัดลูกทุ่งมาก

อย่างไรก็ดีการคัดเลือกพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่จะเอามาผสมเพาะพันธุ์นี้ มีผลต่อลูกปลากัดอยู่ 2 อย่างด้วยกัน คือได้ลูกปลาออกมาที่เรียกว่าปลาลูกแท้อย่างหนึ่ง และปลาลูกสืบอีกอย่างหนึ่ง

1. ปลาลูกแท้ ก็คือการเอาพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ครอกเดียวกันมาผสมพันธุ์กัน ลูกที่ได้ออกมาเรียกว่า “ปลาลูกแท้”

2. ปลาลูกสืบ ก็คือการนำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่มาจากคนละครอกกันมาผสมพันธุ์ ลูกที่ได้ออกมาเรียกว่า “ปลาลูกสืบ”

คำว่า “ลูกแท้” หรือ “ลูกสืบ” นี้นิยมใช้เรียกปลาทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นปลากัดลูกหม้อ หรือปลากัดลูกผสม

2. การเทียบคู่ปลากัด

โดยทั่วไปแล้ว ปลากัดตัวเมียจะสามารถตั้งท้องและออกไข่ได้เอง โดยไม่ต้องปล่อยให้ผสมพันธุ์ แต่ไข่จะไม่ฟักออกเป็นตัวหากไม่ได้รับการผสมน้ำเชื้อจากตัวผู้ สาเหตุเนื่องจากปลากัดมีการผสมพันธุ์ภายนอก (คือ เมื่อปลากัดตัวเมียออกไข่แล้ว ปลากัดตัวผู้จึงฉีคน้ำเชื้อผสมพันธุ์)

วิธีการเทียบคู่ปลากัดเพื่อการเพาะขยายพันธุ์

1. นำปลากัดที่ได้ผ่านการคัดเลือกที่จะใช้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มาแล้ว จำนวน 1 คู่

2. นำปลากัดตัวผู้ใส่ขวดโหลใบหนึ่งและปลากัดตัวเมียใส่ขวดโหลอีกใบหนึ่ง

3. นำขวดโหลที่มีปลากัดทั้ง 2 ใบตั้งคู่กัน โดยให้ปลากัดตัวผู้และปลากัดตัวเมียมองเห็นกัน

4. ใช้เวลาในการเทียบคู่นาน 20 วัน ถึง 30 วัน เพื่อให้ไข่ของแม่พันธุ์แก่สมบูรณ์พร้อมที่จะผสมพันธุ์

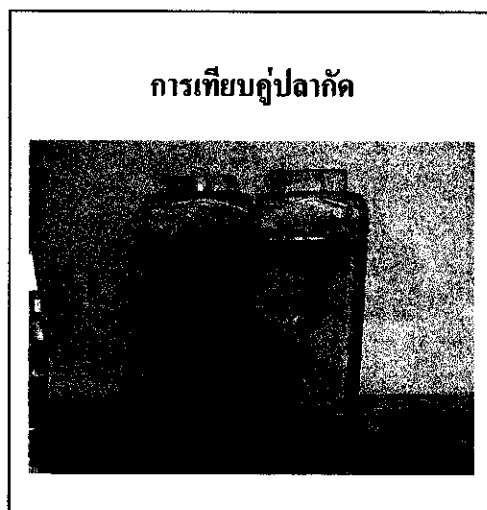
หมายเหตุ

1. ช่วงที่เทียบปลากัดนั้นจะต้องให้อาหารอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้พ่อแม่พันธุ์แข็งแรง

2. สถานที่สำหรับเทียบปลากัดควรเป็นที่สงบเงียบเพื่อไม่ให้ปลาคงใจ ถ้าไม่นำปลากัดตัวผู้และตัวเมียมาเทียบคู่กัน นำปลากัดตัวผู้และตัวเมียมาผสมพันธุ์กันทันที ปลากัดตัวผู้ที่ดูมาก ๆ จะกัดปลากัดตัวเมียตายได้

ข้อควรระวัง

เนื่องจากการเทียบคู่ปลานี้ได้มีหลายคนที่ไม่ชำนาญเข้าใจกันอย่างผิด ๆ ว่า การเทียบปลานั้นไม่จำเป็นจะต้องกำหนดระยะเวลาว่าจะเทียบกันอยู่สักกี่วัน หากแต่พอเห็นว่าตัวเมียมีไข่ในท้องก็เอาลงอ่างให้รัดกันได้ จึงใคร่จะขออธิบายไว้เป็นแนวทางสักเล็กน้อยว่าจริงอยู่แม้ว่าปลาตัวเมียจะท้องอ่อน ๆ ก็ตาม แต่ถ้าเอาลงอ่างรวมกันให้ตัวผู้รัดแล้วตัวเมียก็

จะออกไข่ได้เสมอ แต่การกระทำเช่นนี้จะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะลูกปลาที่ได้มาขอมไม่
 ค่อยแข็งแรงถึงแม้จะบำรุงเลี้ยงดูอย่างไรก็ตามก็ที่เป็นปลาที่กัดเก่งไม่ได้ เพราะเป็นปลาที่
 อ่อนแอมาแต่กำเนิดแล้ว ไม่มีความเป็นนักสู้ที่มีความแข็งแรงอย่างเพียงพอ ดังนั้นในเรื่อง
 การตั้งท้องของปลานี้จึงจำเป็นต้องให้ความสังเกตที่ดี สำหรับผลที่ตั้งท้องและมีไข่แก่
 เหมาะแก่การจะเอาลงรดนั้น ท้องปลาตัวเมียจะโตเต็มที่ซึ่งเราสามารถมองเห็นได้คือ ถ้าไข่
 แก่เต็มที่แล้วจะมีไข่ออกมาจุกอยู่ตรงช่องท้องของตัวเมียบ่อยกับว่าจะทะลักออกมา ซึ่งก็มี
 นักผสมปลาบางคนเทียบดูปลารอจนกระทั่งให้ปลาตัวเมียนั้นมีไข่ออกมาบ้างแล้วเล็ก
 น้อย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าไข่แก่เต็มที่จึงเอาลงอ่างให้รัดผสมพันธุ์กัน เมื่อไข่ออก
 ออกเป็นตัว ลูกปลาที่ได้จะออกมาแข็งแรง ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ในระหว่างที่เอา
 คู่ปลาดังเทียบกันเพื่อรอการผสมพันธุ์ สิ่งที่ปลาตัวเมียมีความต้องการอย่างยิ่งก็คืออาหาร
 เพื่อการเสริมสร้างความสมบูรณ์ให้เต็มที่ เพราะถ้าปลาตัวเมียขาดความสมบูรณ์แล้วจะทำ
 ให้การตั้งท้องนั้นสมบูรณ์น้อยไป และกระทบกระเทือนถึงลูกปลาที่จะออกมาภายหลังได้
 ด้วย หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือถ้าแม่ปลาขาดอาหารและมีสภาพร่างกายซูบผอมแล้ว ลูกที่
 ออกมาจะแข็งแรงได้อย่างไร

ดังนั้นในระยะนี้จำเป็นต้องให้อาหารปลาตัวเมียได้กินอ้อมอย่าให้ขาดอาหารแม้แต่
 มือเดียว สำหรับปลาตัวผู้ก็ต้องให้อาหารเช่นกัน

กิจกรรมระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติเทียบดูปลากัดด้วยตนเอง พร้อมบันทึกขั้นตอนการ
 เติบโตอย่างละเอียดลงในใบงานที่ 4 (เอกสารหมายเลข 12)

การผสมพันธุ์ปลา

คือการปล่อยปลาที่ดัดเทียบคู่กันลงไปผสมพันธุ์กันในอ่างเพาะที่เตรียมไว้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ปล่อยพ่อพันธุ์ลงในอ่างเพาะ
2. ปล่อยแม่พันธุ์ลงในอ่างเพาะ
3. ปิดฝาอ่างเพาะ

หลังจากที่ได้ปล่อยพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์อยู่รวมกันแล้วแรก ๆ พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์จะว่ายน้ำสำรวจไปรอบ ๆ อ่างเพาะ ระยะเวลาประมาณ 1 วัน เมื่อพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์สามารถปรับตัวให้ชินกับอ่างเพาะได้แล้ว พ่อพันธุ์จะหาทำเลสร้างหอค ทำเลที่ปลาชอบก็คือได้พันธุ์ไม้ที่ลอยอยู่เหนือน้ำ จากนั้นก็จะเริ่มสร้างหอค (ซึ่งหอคของปลาก็คือบ้านพักของลูกปลานั้นเอง) หอคนี้เกิดจากพ่อพันธุ์โผล่ขึ้นมาที่ผิวน้ำสูบเอาอากาศเข้าไปในปากแล้วพ่นออกมาเป็นฟองอากาศลอยติดกันเป็นกลุ่ม หอคของปลามีประโยชน์หลาย

อย่าง เช่น เป็นที่ฟักไข่ และทำให้ไข่ไม่ติดอยู่กับหอคนั้นเน่าเร็วยิ่งขึ้น (ไข่ไม่จะเป็นอาหารของลูกไรซึ่งจะเป็นอาหารของลูกปลาต่อไป)

เมื่อสร้างหอคเสร็จแล้วพ่อพันธุ์จะพองตัว กางครีบริ้วน้ำอยู่ใกล้ ๆ หอคเป็นการเชิญชวนหรือไล่ค้อนแม่พันธุ์ให้เข้าไปอยู่ใต้หอคด้วย และเมื่อแม่พันธุ์ยอมว่ายเข้ามาอยู่ด้วยมันก็จะว่ายเคล้าเคลียเกี้ยวพาราสีอยู่พักหนึ่ง พอได้โอกาสเมื่อใดที่แม่พันธุ์ลอยตัวขึ้นมาบริเวณผิวน้ำใกล้ ๆ หอค พ่อพันธุ์ก็จะจอดตัวเป็นรูปตัวยูหรือตัวเอสรัดแม่พันธุ์บริเวณช่องอวัยวะเพศ ส่วนแม่พันธุ์เมื่อมีไข่เจริญเต็มที่พร้อมที่จะวางไข่ ไข่ก็จะหลุดออกมาทางช่องเพศ ทันทีที่แม่พันธุ์วางไข่พ่อพันธุ์ก็จะฉีchn้ำเชื้อเข้าผสม เมื่อไข่ค่อย ๆ จมลงสู่ก้นอ่างเพาะ พ่อพันธุ์ก็จะตามลงไปใช้ปากดูดไข่โดยอมไว้ที่ละฟองจนเต็มปากแล้วว่ายน้ำขึ้นไปที่พ่นไข่ไว้ในหอคพร้อมกับพ่นฟองอากาศใหม่ติดไว้ใต้หอค จากนั้นก็ว่ายน้ำลงไปอมไข่ที่

ภาพการผสมพันธุ์ของปลากัด

ทั้งคู่จะพากันว่ายมาอยู่ใต้หอค
เมื่อตัวเมียเริ่มคุ้นเคยกับตัวผู้มักจะว่าย
เคล้าเคลียกันไปมา

ตัวเมียจะตะแคงหัวหงายท้องขึ้นสู่วิวน้ำ
ในขณะที่ตัวผู้ค่อย ๆ จอดตัวเข้าโอบรัดตัวเมีย

หลงเหลืออยู่มาพันเก็บไว้ในหวอดจนกว่าจะหมด
ขณะเดียวกันก็ว่าขนำขึ้นมาสุมฟองอากาศสลับกับ
การอมไข่ด้วย ส่วนแม่พันธุ์หลังจากวางไข่แล้วก็จะ
ลอยพักตัวอยู่นิ่ง ๆ ระยะเวลาหนึ่งแล้วจึงพลิกตัวว่าขนำ
ขึ้นมาสุมฟองไข่อีกต่อไป

พฤติกรรมกรรมการผสมพันธุ์วางไข่ดังกล่าวนี้
จะเกิดขึ้นหลายครั้งจนกว่าแม่พันธุ์จะวางไข่หมด
การผสมพันธุ์วางไข่ครั้งหนึ่ง ๆ แม่พันธุ์ที่สมบูรณ์
จะวางไข่ได้ประมาณ 500-1,000 ฟอง

4. เวลาผ่านไป 1-2 วัน ให้สังเกต
แม่พันธุ์ เมื่อเห็นว่าแม่พันธุ์หนีออกไปอยู่ที่มุม
ภาชนะหรือวางไข่เสร็จแล้ว ให้ดักแม่พันธุ์ออกจาก
อ่างเพาะทันที เพื่อป้องกันไม่ให้แม่พันธุ์แอบขโมย
กินไข่ในหวอดและป้องกันการถูกพ่อพันธุ์ไล่กัดจน
ถึงตายได้

5. นำแม่พันธุ์ไปใส่ในโถงหมัก เนื่อง
จากแม่พันธุ์ได้รับความบอบช้ำมาก หางและครีบก
ขาดวิน ตามท้องก็เป็นแผล โดยเลี้ยงไว้ในโถงหมัก
ประมาณ 7 วัน แผลต่าง ๆ ตามตัวจะหายไป หาง
และครีบจะเริ่มออกมาใหม่ ขณะที่อยู่ในโถงหมักก็
ต้องให้อาหารกินด้วยตามปกติ

ภาพการผสมพันธุ์ของปลาปัก

เมื่อตัวผู้เก็บไข่หมดจะนำไข่ที่อมไว้
มาพันเก็บไว้ในหวอด แล้วจึงพันฟองอากาศ
ปิดทับไข่กันไม่ให้หลุดจากหวอด

ภายหลังฟองอากาศสีขาวใสที่จับกันเป็นกลุ่ม
บัดนี้เต็มไปด้วยเม็ดไข่สีขาวเล็ก ๆ ที่ตัวผู้นำ
มาพันเก็บไว้เต็มไปหมด

ผ่านไปเพียง 2 วัน หลังจากการรัด
ไข่สีขาวได้หวอดก็หักออกเป็นตัวอ่อน
มีลักษณะคล้ายลูกอ๊อด

3. การเพาะฟัก

1. หลังจากคัดแม่พันธุ์ออกจากอ่างเพาะแล้วประมาณอีก 7 วันจึงคัดพ่อพันธุ์ออกจากอ่างเพาะ

ระยะเวลาภายใน 7 วันนี้ จะเป็นขั้นตอนการเพาะฟัก โดยจะเป็นภารกิจของพ่อพันธุ์ พ่อพันธุ์จะคอยระแวดระวังไม่ให้ไข่ตกลงสู่ก้นอ่างเพาะ ถ้ามีไข่ตกจากหวนตกลงสู่ก้นภาชนะพ่อพันธุ์จะทำหน้าที่อมไข่ขึ้นมาพ่นไว้ในหวนทุกครั้งจนกระทั่งไข่ออกเป็นตัว

หมายเหตุ

- ห้ามรบกวนหรือเคลื่อนย้ายอ่างเพาะตลอดจนไม่เปิดฝาอ่างเพาะดูเพราะจะทำให้พ่อพันธุ์ตกใจและกินไข่ปลาได้

- ระยะนี้ยังไม่ต้องให้อาหารพ่อพันธุ์ เนื่องจากพ่อพันธุ์ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าเป็นอาหารหรือไข่

พ่อพันธุ์ที่อยู่ในอ่างเพาะจะดูแลไข่เป็นอย่างดี ประมาณ 2-3 วัน ไข่ที่อยู่ในหวนจะเป็นตัวอ่อนซึ่งยังว่ายน้ำไม่แข็งแรง ตัวอ่อนจะพักอยู่ในใต้ฟองหวน หากตัวอ่อนเกิดพลัดหลงไปจากหวนอันเป็นที่อยู่ของมันก่อนที่จะถูกปลาจะแข็งแรงพอ พ่อพันธุ์ก็จะพาลูกปลาที่พลัดหลงกลับมายังหวน โดยใช้ปากอมลูกปลาแล้วพ่นเบา ๆ ไว้ในหวน ในช่วงที่ลูกปลาวัยอ่อนซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ พ่อพันธุ์จะคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อเป็นการประกันว่าลูกปลาจะมีออกซิเจนใช้อย่างเพียงพอ ในระยะนี้พ่อพันธุ์ดูเหมือนว่ามีฐานะยุ่งเหยิงทั้งวันจนไม่มีเวลาพักผ่อน โดยการซ่อมแซมรักษาหวนและตัวอ่อนที่ตกลงก้นอ่างเพาะให้กลับสู่ที่เดิมในหวน ในระยะนี้ลูกปลาสามารถดูดซึมอาหารได้โดยตรง

กิจกรรมระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการเพาะฟักด้วยตนเอง พร้อมบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียดลงในใบงานที่ 5 (เอกสารหมายเลข 14)

4. การอนุบาลลูกปลากัด

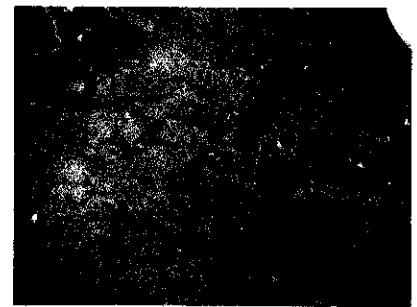
1. นำอ่างเพาะมาตั้งลอยไว้ในบ่ออนุบาล ประมาณ 15 นาที เพื่อให้อุณหภูมิของน้ำในอ่างเพาะกับอุณหภูมิของน้ำในบ่ออนุบาลใกล้เคียงกัน

2. ค่อย ๆ ตะแคงอ่างเพาะให้ลูกปลาลงไปในบ่ออนุบาล เมื่อปล่อยลูกปลาเรียบร้อยแล้วให้ใช้สังกะสีหรือแผ่นกระเบื้องปิดปากบ่อไว้สักครึ่งหนึ่งเพื่อป้องกันฝนตกมาชะลูกปลา ลูกปลาจะได้มีที่หลบและยังป้องกันแสงแดดที่จัดจนเกินไปด้วย

3. เมื่อปิดปากบ่อเรียบร้อยแล้วให้น้ำในอ่างที่ต้มสุกแล้วมาบดละลายน้ำให้ลูกปลากินอีกวันละ 1 ครั้งเป็นเวลา 3 วันแล้วจึงเปลี่ยนจากไข่แดงต้มเป็นไรแดง และให้ไรแดงไปจนกว่าปลาจะเริ่มกินลูกน้ำได้ระยะนี้ลูกปลาจะมีอายุได้ประมาณ 30 วัน ลูกปลาดำโตจะกินลูกน้ำได้แล้วส่วนลูกปลาที่ยังเล็กกินลูกน้ำไม่ได้จึงควรให้ไรแดงใส่รวมกับลูกน้ำด้วยอีกสักกระยะหนึ่ง แล้วสังเกตว่าลูกปลาโตพอที่จะกินลูกน้ำได้หมดแล้วจึงงดไรแดง ให้แต่ลูกน้ำเพียงอย่างเดียว

4. เมื่อลูกปลาอายุได้ประมาณ 2 เดือน สามารถแยกเพศตัวผู้ตัวเมียได้แล้ว ก็จะคัดตัวผู้ที่สมบูรณ์ปล่อยลงในบ่อคินหรือบ่อซีเมนต์ที่เตรียมไว้ ส่วนปลาดำเมียจะคัดไว้ทำแม่พันธุ์ ส่วนที่เหลือจะปล่อยลงในสวนหรือในลำคลอง

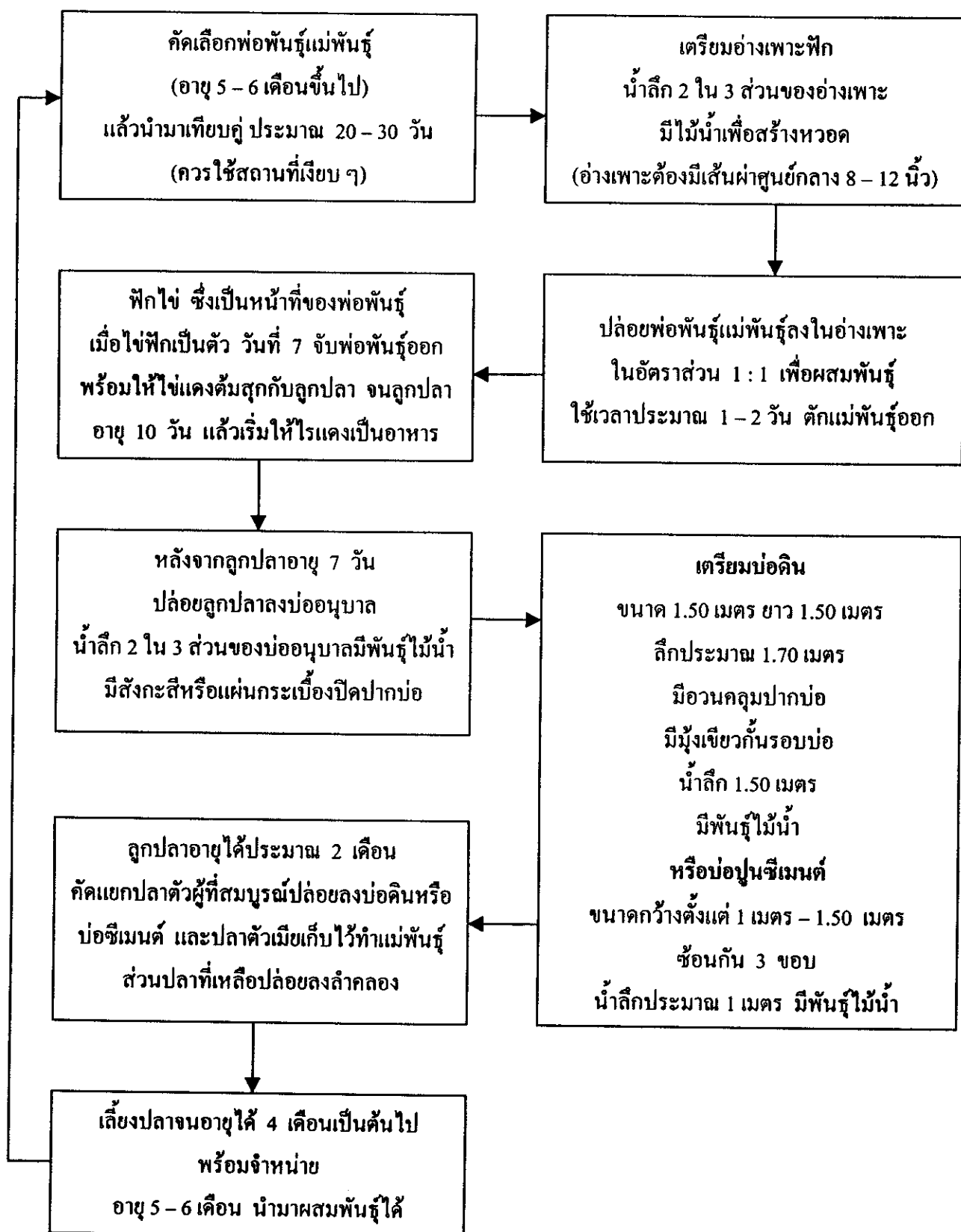
บ่ออนุบาลลูกปลากัด

กิจกรรมระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการอบรมฝึกปฏิบัติการอนุบาลลูกปลากัดด้วยตนเอง พร้อมบันทึกขั้นตอนการเตรียมอย่างละเอียดลงในใบงานที่ 6 (เอกสารหมายเลข 16)

สรุปขั้นตอนการเพาะพันธุ์ปลากัด

การเลี้ยงไว้เพื่อดูเล่น

ไม่จำเป็นต้องพิถีพิถันในการเลือกหาพันธุ์ปลากัดมากนัก ไม่ต้องคำนึงถึงความเก่งกาจของมันเพราะไม่ได้เลี้ยงไว้เพื่อกัดแข่งขันกับใคร ขอแค่เพียงให้ดูรูปร่างและสีสันเป็นที่สวยงามถูกใจแล้วก็นำมาเลี้ยงได้

การเลี้ยงไว้เพื่อกัดแข่งขัน

การเริ่มต้นเลี้ยงปลาประเภทนี้จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้และต้องพิถีพิถันในการคัดเลือกพันธุ์ปลาให้ดี (สามารถหาความรู้ได้จากนักเลี้ยงปลาที่ชำนาญ) สำหรับการคัดเลือกพันธุ์ปลาเก่งนั้นเราจะหาจากครอกตัวที่กัดเก่งไปผสมกับปลาครอกที่กัดเก่งอีกตัวหนึ่ง ซึ่งเมื่อพ่อเก่งแม่เก่งลูกที่ออกมาย่อมกัดเก่งตามพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ของมัน โดยสายเลือด ดังนั้นการคัดเลือกเอาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มาผสมนั้นจึงควรที่จะคัดเลือกเอาตัวที่ดีจริง ๆ มิฉะนั้นจะเสียเวลาเลี้ยงไม่คุ้มค่างับประโยชน์ที่ได้รับ

ถ้าต้องการเลี้ยงปลากัดไว้เพื่อกัดแข่งขันแล้ว ควรดำเนินการดังนี้

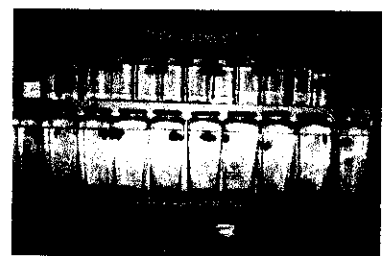
1. ควรเลี้ยงไว้ในที่โล่ง มีแสงสว่างเพียงพอและมีคนเดินผ่านไปมาบ่อย ๆ เพื่อให้ปลาชินกับคน เวลาเอาออกสนามเข้าแข่งขัน ปลาจะได้ไม่ตื่นตกใจเมื่อเห็นคนมากหน้าหลายตา เพราะถ้าเราเลี้ยงปลาไว้ในที่เงียบสงบหรือมืด เช่น ในมุมใดมุมหนึ่งของบ้าน ไม่มีคนพลุกพล่าน หรือเลี้ยงไว้ในที่ไม่ค่อยมีคนเดินผ่านจะทำให้ปลาเคยชินกับความสงบ เวลาเอาปลาไปกัดแข่งขันแล้วในสถานที่กัดแข่งขันย่อมมีคนมากและมีความสว่างพอควร จะทำให้ปลาตื่นตกใจหลบวูบวาบเสมอ ไม่เป็นอันกัดคู่ต่อสู้

2. ภาชนะที่ใช้เลี้ยงปลากัด ควรเป็นภาชนะขนาดเล็กไม่สิ้นเปลืองเนื้อที่ มีช่องเปิดไม่กว้างมาก ภาชนะที่เหมาะสมที่สุดในการเลี้ยงปลากัด ได้แก่ เหลี่ยมปลากัด ซึ่งมีขายอยู่ตามร้านขายปลาสวยงามทั่วไป ลักษณะเป็นแก้วใสรูปสี่เหลี่ยมทรงสูง ความกว้างประมาณ 4 นิ้ว

ภาพปลากัดเมื่อเห็นคู่ต่อสู้

เหลี่ยมปลากัด

ความสูงประมาณ 11 นิ้ว ซึ่งนักเลี้ยงปลาที่เลี้ยงไว้เพื่อการแข่งขันนิยมใช้กันทั่วไป ซึ่งปากเหลี่ยมปลากัดจะแคบพอที่จะสอดมือลงไปล้างทำความสะอาดได้และมีฝาปิดป้องกันปลากระโดด และป้องกันศัตรูปลาเช่น แมว จิ้งจก และนกได้เป็นอย่างดี หากมีเนื้อที่น้อยสามารถทำชั้นวางขวดปลากัดเป็นชั้น ๆ แบบขั้นบันไดได้ ในแต่ละชั้นควรแยกปลาวางบนชั้นเป็นครอก ๆ ไป เพื่อป้องกันการสับสนในช่วงปลาเก่งในแต่ละครอก

3. การปล่อยปลาใส่เหลี่ยมเลี้ยงนี้ก็ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง หากปล่อยให้ปลาค้นพื้นอาจทำให้ปลาบอบช้ำเป็นโรคและตายได้ สำหรับน้ำที่ใช้เลี้ยงปลากัดต้องเป็นน้ำที่สะอาดปราศจากคลอรีน หลังจากทำความสะอาดเหลี่ยมปลาแล้วควรบรรจุน้ำเพียง 3 ใน 4 ส่วนของเหลี่ยมปลา เพื่อเว้นช่องว่างให้อากาศได้สัมผัสกับผิวน้ำและปลากัดสามารถหายใจได้โดยการสูบอากาศบริเวณผิวน้ำจึงไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องเพิ่มออกซิเจนแต่อย่างใด

4. ให้ใส่ใบตองแห้งลงในภาชนะที่ใช้เลี้ยงปลากัด โดยนำใบตองแห้งไปล้างน้ำสะอาดแล้วผึ่งให้แห้งเล็กน้อย เพื่อให้กลิ่นปลาแรง และกลิ่นปลาจะเรียบสนิท

5. ควรให้ลูกน้ำเป็นอาหารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และให้เพียงวันละ 1 ครั้งเท่านั้น เพราะลูกน้ำเป็นอาหารประเภทสร้างกำลัง โดยการเลี้ยงจะต้องให้กินแต่พอดีจึงจะไม่ทำให้ปลาอ้วนจนเกินไป อาหารที่มีชีวิตโดยเฉพาะลูกน้ำนี้มักจะได้รับการรวบรวมจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งอาจมีเชื้อโรคติดต่อกับปลาได้ ดังนั้นก่อนใช้เลี้ยงปลาทุกครั้งควรล้างด้วยน้ำสะอาดแล้วแช่ในด่างทับทิมเข้มข้น 0.5 – 1.0 กรัม/ลิตร เป็นเวลา 10 – 20 วินาทีเพื่อฆ่าเชื้อโรคที่อยู่ในลูกน้ำ จากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้งหนึ่งจึงใช้เลี้ยง

6. ระหว่างการเลี้ยงนี้ ควรถ่ายน้ำสัปดาห์ละ 1 – 2 ครั้ง แต่การถ่ายน้ำควรใช้สายที่ใช้ทำออกซิเจนปลา คูดะคอนและปั๊มปลาออกโดยให้น้ำยุบลงไป 1 ส่วน ของจำนวนน้ำในเหลี่ยมเลี้ยง 3 ส่วน แล้วจึงเติมน้ำสะอาดลงไปทดแทนน้ำที่คูดะคอนไป

7. ปลากัดที่เหมาะสมแก่การที่จะนำเข้าคัดแข่งขันนั้นจะต้องเป็นปลาที่มีอายุ 7 เดือนขึ้นไปถึง 12 เดือน ระยะเวลาปลาจะแกร่งและแข็งแรงพอที่จะเป็นนักสู้ได้อย่างสมบูรณ์พร้อมที่จะเข้าคัดแข่งขันได้เป็นอย่างดี ปลากัดที่มีอายุประมาณ 3 เดือนก็พอกัดได้แต่การกัดของปลาอายุยังน้อยจะเอาเก่งจริง ๆ ย่อมไม่ได้ แม้ตัวจะเท่ากันหากไปจับคู่กับปลาที่แก่กว่า จะสู้ปลาที่มีอายุมากกว่าไม่ได้ เพราะความเหนียวของเนื้อ ความแข็งของเกล็ดและความแข็งของปากสู้ปลาที่แก่กว่าไม่ได้ เพราะขณะปลากัดกันจะเอาปากตอปากขบกัน

ไว้นั่น และการเอาปากต่อปากขบกันนี่เองทำให้ปลาที่มีอายุแก่กว่าและมีปากแข็งกว่ายอมได้เปรียบเมื่อขบกับปลาอ่อนกว่า เพราะปลาตัวอ่อนกว่าจะรู้สึกว่าเจ็บและเจ็บช้ำชวด บางทีถึงกับแพ้เองง่าย ๆ

8. ทำการคัดเลือกเพื่อจะเอาครอกที่เก่งที่สุดของเราเข้าคัดแข่งขันกับของคนอื่น ดังนั้นจึงต้องทำการคัดเอาตัวแทนลูกปลาครอกหนึ่งไปลองคัดกับอีกครอกหนึ่ง จึงควรเพาะพันธุ์ไว้หลาย ๆ ครอก เนื่องจากลูกปลาที่เพาะพันธุ์ขึ้นได้แต่ละครอกนี้จะเก่งไม่เหมือนกัน เพราะผลการศึกษาของนักเลงปลากัดรุ่นแล้วรุ่นเล่าได้พบว่า ปลาครอกเดียวกันย่อมคัดเหมือนกัน คือ ถ้าลูกปลาครอกใดเป็นปลาที่กักดีเป็นต้นว่าเป็นปลาที่กักเร็ว รุนแรง และเลือกกัดเฉพาะที่สำคัญ เช่น กัดหู กัดกระเพาะ กัดหาง ลูกปลาทุกตัวในครอกเดียวกันจะกัดเกือบเหมือน ๆ กันทุกตัว พุงง่าย ๆ ก็คือถ้าปลาครอกไหนดีก็คัดทั้งครอก ปลาครอกไหนไม่ดีก็ไม่คัดทั้งครอก ภาษานักเลงปลาเรียกว่า “ถ้าชนะก็ชนะเหมือนกันทั้งครอก ถ้าแพ้ก็แพ้เหมือนกันทั้งครอก” เมื่อครอกไหนเป็นครอกชนะเลิศเราก็เอาครอกนั้นเลี้ยงไว้สำหรับคัดแข่งขันกับปลาของคนอื่นต่อไป ส่วนครอกที่แพ้จะขายเป็นปลาสวยงาม

9. ปลาตัวใดก็ตามถ้าได้นำเข้าคัดแล้วและแม้จะกักชนะก็ตาม ปลาตัวนั้นจะนำเข้าคัดอีกเป็นครั้งที่ 2 ไม่ได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าปลากัดกันแต่ละครั้งย่อมมีการบอบช้ำเป็นธรรมดา แม้ปลาตัวนั้นจะถูกกัดบ้างเล็กน้อยหรือมีแผลไม่ฉกรรจ์ก็ตาม เมื่อนำมาเลี้ยงจนแผลภายนอกหายดีแล้วก็ตาม แต่ภายในของปลาอาจยังช้ำอยู่ ถ้าเอาไปกัดอีกเป็นครั้งที่ 2 ก็จะไม่แพ้ได้ ฉะนั้นจึงควรเลี้ยงไว้ทำพ่อพันธุ์จะดีกว่า เว้นเสียแต่จะเป็นปลาที่กัดกันแล้วตัวเองไม่ได้รับบาดเจ็บ ไม่มีแผลบอบช้ำเลย เช่น พอเทรวมกัน ปลาคู่ต่อสู้ยังไม่ทันกัดและวิ่งหนีแพ้ไปอย่างรวดเร็ว ปลาตัวนั้นจะเอาไปกัดเป็นครั้งที่ 2 ในคราวต่อไปอีกก็ย่อมได้ แต่คงเป็นไปได้ยาก

วิธีการเลี้ยงปลากัดเพื่อเตรียมออกสนามแข่งขัน

วิธีการเลี้ยงปลากัดเพื่อเตรียมออกสนามแข่งขัน เมื่อปลากัดที่เลี้ยงไว้ในบ่อมีอายุประมาณ 7 เดือน ให้นำปลาแต่ละครอกมาทดลองกัดกันดู เมื่อรู้ว่าปลาครอกใดชนะเลิศในบ้าน ให้ผู้เลี้ยงไปดักปลาบ่อนั้นขึ้นมา 3 ตัวหรือ 5 ตัว นำมาใส่ขวดโหล ขวดละ 1 ตัว ในขวดโหลจะมีน้ำสะอาด 3 ใน 4 ของขวดโหลใส่ใบตองแห้งโดยฉีกใส่ลงไปสักเล็กน้อยใบหูกวางแห้งสักเล็กน้อย แล้วนำขวดโหลตั้งเรียงไว้บนชั้นเลี้ยงปลาประมาณ 7 วัน

หมายเหตุ

- ระยะนี้สังเกตดูว่าปลาตัวใดผอมมากให้กินอาหารเช้า เย็นวันละ 2 มื้อ ปลาตัวใดอ้วนเกินไปควบคุมอาหารโดยให้กินลูกน้ำวันละ 1 มื้อ ๆ ละ 2-3 ตัว ถ้าปลาตัวใดแข็งแรงสมบูรณ์ ก็ให้กินลูกน้ำจนอิ่มวันละ 1 มื้อทุกวัน

- ระยะนี้น้ำในขวดโหลจะเป็นสีเหลืองเนื่องจากขางของใบตองและใบหูกวางจะออกมาปนกับน้ำ เรียกว่าการหมักปลากัด การหมักปลานี้ทำให้เกิดปลาแข็งแรง เลี้ยงเรียบสนิทเป็นเงา

ใช้กระบวยตักปลาจากขวดโหลที่หมักปลามาใส่ในเหยี่ยมปลากัด ภายในเหยี่ยมปลากัดจะมีน้ำสะอาดอยู่ 3 ใน 4 ของเหยี่ยม เมื่อนำปลาที่หมักในขวดโหลใส่ลงเหยี่ยมปลาแล้วอย่าลืมปิดฝาเหยี่ยมเพราะระยะนี้ปลาเริ่มกึกคะนอง สมบูรณ์แข็งแรง ผู้เลี้ยงจะต้องเลี้ยงปลาต่อไปอีก 7-8 วัน ก่อนนำไปกัดเพื่อการแข่งขัน

หมายเหตุ

- ทุก ๆ วันช่วงเช้า ให้นำปลามาออกกำลังกายโดยตักปลาจากเหยี่ยมปลาลงในโหลพานปลา โหลพานปลาจะเป็นโหลแก้วใสเพื่อจะได้มองปลาในโหลเห็น ความกว้างของโหลประมาณ 15 นิ้ว ผู้เลี้ยงบางคนใช้เหล็ก 3 หุนงอเป็นวงกลมแล้วใช้ผูกพลาสติกกวางเอน้ำสะอาดใส่ก็ได้ภายในโหลพานปลา ซึ่งจะมีปลาตัวเมียอยู่ 1 ตัว ก่อนข้างโต

- เมื่อตักปลาตัวผู้ในเหยี่ยมปลาใส่ลงไปในโหลพาน ปลาตัวผู้เมื่อเห็นปลาตัวเมียจะกางครีบ กางหางวิ่งไขว่ลีลาเป็นการเกี้ยวพาราสี ส่วนตัวเมียก็จะวิ่งเข้าไปหาตัวผู้ ตัวผู้จะวิ่งวนไปรอบ ๆ โหลพานทำให้ปลาตัวผู้ก็คะนองและเป็นการออกกำลังกาย ช่วงนี้ใช้เวลาประมาณ 10 นาทีหรือบางครั้งไม่ถึง 10 นาที โดยสังเกตปลาตัวผู้ที่กึกคะนองจะ

วังกัศตัวเมีย ผู้เลี้ยงจะต้องรีบใช้กระบวยตักปลาตัวผู้ ออก ถ้าไม่รีบตักปลาตัวผู้ ออก ปลาตัวผู้จะกัดปลาตัวเมียบาดเจ็บบางครั้งถึงตาย

- เมื่อตักปลาตัวผู้ออกจากโหลพานปลาแล้ว นำปลาตัวผู้ นั้นไปออกกำลัง ภายต่อโดยนำปลาตัวผู้ นั้นมาใส่ในโหลไล่ปลา โหลไล่ปลาจะมีขนาดเท่าโหลพานปลา ภายในโหลไล่จะมีน้ำสะอาด มีปลาตัวเมียขนาดขอม ๆ 3 – 4 ตัว ปลากัดตัวเมียที่อยู่ในโหลไล่ เรียกว่า “ลูกไล่” ปลาตัวผู้ที่ถูกตักมาใส่ในโหลไล่กำลังกึกคะนอง จะวิ่งไล่กัด ลูกไล่ทุกตัวเป็นการออกกำลังกายของปลาตัวผู้ อีกช่วงหนึ่ง ปล่อยให้ปลาตัวผู้ไล่กัดลูกไล่ ประมาณ 20 นาที ตักปลาตัวผู้กลับขึ้นไปพักในเหยือกเลี้ยงเดิม ให้ปลาตัวผู้ได้พักผ่อน

- ช่วงเย็นจะเป็นการให้อาหารปลาโดยการเลี้ยงลูกน้ำ 7 – 10 ตัว แล้วให้ ปลาพักผ่อนในช่วงเวลากลางคืน เมื่อให้ปลาออกกำลังกายครบเวลาตามกำหนด ก่อนจะนำ ปลาออก แข่งขัน 2 วัน ผู้เลี้ยงจะต้องพักปลาโดยให้ปลาอยู่ในเหยือกไม่นำปลาตัวผู้ไป ลงโหลไล่ปลา เพียงแต่นำตัวผู้ใส่ลงในโหลพานให้ปลาตัวผู้ได้พบปลาตัวเมีย เมื่อปลาตัวผู้ พบปลาตัวเมียจะกางหางกางครีบโชว์เพียง 20 – 30 วินาที ปลาตัวผู้จะถ่ายของเสียมาในโหล พานปลา ตักปลาตัวผู้ขึ้นกลับมาพักผ่อนในเหยือกอย่างเดิม

- ก่อนจะนำปลาออกแข่งขัน 2 วันนี้หมั่นสังเกตว่าปลาตัวผู้ในเหยือกกึกกั กสมบูรณ์เต็มที่หรือไม่ กินอาหารตามปกติหรือไม่ ช่วงเวลากลางคืนปลาจะต้องนอนหลับ อย่างเต็มที่ โดยใส่พันธุ์ไม้น้ำ เช่น ต้นใบพาย พริกน้ำ หรือต้นเฟิร์นลงในเหยือกปลาเพื่อที่ จะให้เป็นที่นอนของปลา ปลาจะได้นอนหลับสนิทและสมบูรณ์เต็มที่ เมื่อใส่พันธุ์ไม้น้ำลง ไปแล้วอย่าลืมปิดฝาเหยือก

- วิธีสังเกตว่าปลาขับถ่ายปกตินั้นให้ดูได้จากเวลาปลากัดถ่ายออกมาจะเป็น ลักษณะก้อนกลมหลุดออกมาจากท้องปลาแสดงว่าปลาสมบูรณ์แข็งแรง สุขภาพดีพร้อม เข้าแข่งขัน ถ้าปลาขับถ่ายออกมาเป็นสายยาวติดอยู่ที่ท้องแสดงว่าปลาไม่สมบูรณ์นำไปกัด แข่งขันไม่ได้

- เช้าของวันที่จะนำปลาไปกัดแข่งขันควรให้ลูกน้ำ เพราะเวลาเดินทางปลา กระทบกระเทือนอาจจุกเสียดได้

- เช้าของวันที่จะนำปลาไปกัดแข่งขัน จะต้องตักปลาจากเหยือกเลี้ยงปล่อยลง ในโหลพาน เพื่อปลาจะได้กึกคะนองและขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายก่อน ประมาณ 20 – 30 วินาที เมื่อปลาขับถ่ายของเสียหมดแล้ว ให้นำกระบวยช้อนปลาที่จะนำไปกัดใส่

ขวดแบน โดยในขวดแบนจะต้องตักน้ำในเหลี่ยมที่ใช้เลี้ยงปลาใส่ลงไปขวดแบน ประมาณครึ่งขวดแบนก่อนแล้วจึงตักปลากัดที่จะเข้าแข่งขันใส่ลงไปในขวดแบน แล้วใช้ กระดาษทึบแสงห่อขวดแบนเพื่อกันปลาตื่นตกใจขณะเดินทาง

- เมื่อถึงสนามแข่งให้นำปลากัดที่เดินทางไปนั้นตั้งพักนิ่ง ๆ ให้ปลาหายเหนื่อย ประมาณ 10 นาที ก่อนที่จะเปิดกระดาษห่อขวดแบนนำไปเปรียบกัคกับคู่ต่อสู้ในการแข่งขัน เปิดฝาขวดแบนให้อากาศถ่ายเทจากขวดแบนเอาอากาศภายนอกเข้าไปประมาณ 10 นาที ปิดฝาไว้เหมือนเดิม แล้วจึงเปิดกระดาษนำปลากัดออกเปรียบกับคู่ต่อสู้เพื่อกัคแข่งขัน

ข้อควรระวัง

- เมื่อนำปลาเข้าสนามแข่งขันให้ปิดฝาขวดแบนไว้ อย่างเปิดฝาขวดแบนที่มี ปลากัดไว้ เพื่อป้องกันการใส่ยา

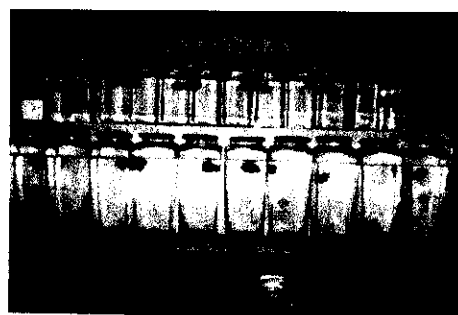
- เมื่อถึงเวลาเทปลารวมกันในห้องประลองระวังฝ่ายตรงข้ามเปลี่ยนเอาปลา ตัวโตกว่าตัวที่เปรียบกับปลาของเรามากัดกับปลาของเราแทน

อย่างไรก็ตามในการเข้าบ่อนประลองนั้น ชัยชนะมิใช่จากสายพันธุ์ปลา เท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ อาทิ น้ำเลี้ยงหรือขั้นตอนการเลี้ยงและวิธีการ เปรียบเทียบกับคู่ต่อสู้ การเปรียบเทียบกับปลากัดเพื่อแข่งขันกันนั้น ต้องดูลักษณะผิวหรือ เกล็ดคู่ต่อสู้ หากผิวเรียบหรือเกล็ดมันแสดงว่า ปลาสมบูรณ์และแข็งแรงตรงกันข้ามถ้าปลา ตัวไหนผิวหรือเกล็ดไม่เรียบและเวลาพองครีบและหางจะกางไม่เต็มที่แสดงว่าไม่สมบูรณ์ ถ้าปลาคู่ต่อสู้ไม่สมบูรณ์ โอกาสที่เราจะแพ้แทบไม่มีเลย

โหลโหลพานเพื่อฝึกลูกปลาให้กัคเก่ง

เหลี่ยมใช้เลี้ยงปลากัดเตรียมให้ลูกค้า

ข้อควรระวัง

เมื่อนำปลาเข้าสนามแข่งขันให้ปิดฝาขวดแบนไว้ อย่าเปิดฝาขวดแบนที่มีปลากัดไว้เพื่อป้องกันการวางยา และเมื่อนำปลาไปเปรียบเทียบกับคู่ต่อสู้แล้วถึงเวลาทบทปรมาวมกันในเหลี่ยมประลอง ทางหัวหน้าชมรมปลากัดหรือนายสนามจะจัดน้ำไว้ให้เรียกว่าน้ำกลางเพื่อป้องกันการวางยาจากน้ำที่นำมาจากที่อื่นเป็นการป้องกันไว้จะดีกว่า

การเลี้ยงไว้เพื่อขาย

การเลี้ยงปลากัดไว้เพื่อขาย ควรต้องแยกเลี้ยงปลากัดทั้ง 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่

1. ปลากัดตัวเมีย
2. ปลากัดสวยงาม
3. ปลากัดแข่งขันที่กัดเก่ง

การที่ต้องเลี้ยงปลาทั้ง 3 ประเภทนี้เนื่องจากว่า ผู้จะซื้อไปเลี้ยงนั้นย่อมมีความประสงค์ไม่เหมือนกัน บางคนต้องการซื้อปลากัดประเภทสวยงามไปเลี้ยงไว้ดูเล่น ไม่ได้เอาไปกัดแข่งขันกับใครก็จะไม่คำนึงถึงความเก่งกาจของปลา หากแต่ต้องเลือกปลาที่มีความสวยงามมีสีสันแปลก ๆ หรือบางคนไม่ชอบปลาประเภทสวยงามแต่ต้องการปลาที่กัดเก่งเพื่อเอาไปเลี้ยงไว้กัดแข่งขัน เราก็ต้องสืบเสาะแสวงหาพันธุ์ปลาที่มีประวัติการกัดเก่งมาเลี้ยงไว้ขายด้วยเช่นกัน

ข้อควรคำนึง

การเก็บลูกปลาที่คนเพาะได้ไว้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ในครั้งต่อไปอยู่เป็นประจำ อาจทำให้ลูกปลาในรุ่นต่อ ๆ มา มีความอ่อนแอและมีอัตราการรอดตายต่ำ เนื่องจากลักษณะด้อยที่ปรากฏในยีนมีโอกาสปรากฏขึ้นในลูกปลาที่เกิดจากพ่อแม่ที่มีสายเลือดใกล้ชิดกัน ดังนั้นในการเลือกซื้อหาปลาพันธุ์ควรหาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์จากแหล่งเพาะพันธุ์อื่น ๆ มาเพาะพันธุ์จะดีกว่า เพื่อป้องกันปัญหาจากการผสมเลือดชิดกันทำให้ได้ลูกปลาที่ไม่ดีได้

อาหารที่ใช้เลี้ยงปลากัด

อาหารสำเร็จรูป

นักเลี้ยงปลาคู้นิยมใช้กันมีอยู่ 2 ชนิด คือ ชนิดเป็นแผ่นและเป็นเม็ด แม้ปลาสามารถเคี้ยวได้โดยการกินอาหารนี้เป็นประจำ แต่ก็ไม่ควรที่จะปล่อยให้กินเฉพาะอาหารนี้เพียงอย่างเดียว เพราะว่า

1. อาหารบางชนิดบางยี่ห้อไม่ได้มีอะไรอื่นไกล ส่วนมากเป็นเพียงเศษปนของขนมปังแห้ง สำหรับใช้เลี้ยงสุนัขเท่านั้น แม้ว่าจะมีคุณค่าทางอาหารแต่สำหรับปลาแล้วมีบ้างเพียงเล็กน้อย

2. แม้แต่อาหารที่ผลิตจากบริษัทที่มีชื่อเสียง และมักโฆษณาว่ามีคุณค่าทางอาหารสูง ไม่มีข้อบกพร่องนั้น ก็มักจะมีปริมาณแป้งมากเกินไป ซึ่งปลาจะสามารถย่อยได้ยากพอสมควร

3. อาหารแห้งสำเร็จรูปเมื่อถูกน้ำจะพองขยายตัว ถ้าหากอาหารนี้เกิดไปพองขึ้นในกระเพาะอาหารของปลา จะทำให้ไม่ย่อยและท้องขึ้น ตลอดจนทำให้เกิดอาการผิดปกติอย่างอื่นได้ แม้ว่าจะมีทางแก้ไขสำหรับข้อนี้ด้วยการนำอาหารมาแช่น้ำหรือลวกในน้ำร้อนก่อนที่จะให้ปลา แต่ปลามักไม่ค่อยกิน

4. ยากที่จะกะเนถึงปริมาณของอาหารที่ให้ได้ในแต่ละวัน ซึ่งถ้าให้อาหารนี้มากเกินไปก็จะมีอาหารเหลือตกค้างทำให้เกิดการบูดเน่า และทำให้น้ำเสียได้ง่าย

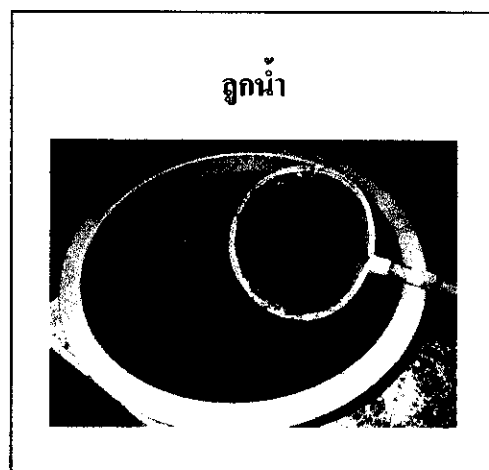
ฉะนั้นการที่จะเลี้ยงปลาโดยให้กินแต่อาหารแห้งสำเร็จรูปแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีอาหารที่มีชีวิตบ้างเลยนั้น คู่ออกจะเป็นการทารุณต่อสัตว์ที่เลี้ยงอยู่ไม่น้อย และปลาก็เช่นเดียวกับสัตว์อื่น ๆ ซึ่งส่วนมากชอบที่จะได้เปลี่ยนอาหารอื่นบ้างเช่นกัน

อาหารมีชีวิต

อาหารมีชีวิตนี้ ได้แก่ สัตว์ที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยสภาพที่แท้จริงแล้วอาหารมีชีวิตนับเป็นอาหารที่พิเศษของปลา เพราะนอกจากใกล้ต่อความเป็นจริงตามธรรมชาติแล้วยังเป็นอาหารที่มีรสชาติ คือ ปลาชอบกินอีกด้วย สำหรับชนิดของอาหารมีชีวิตที่สำคัญและมีคุณค่าในด้านอาหาร ซึ่งไม่เป็นการยากลำบากที่จะหามาใช้เลี้ยงก็ได้แก่

ลูกน้ำ

หรือตัวอ่อนของยุงนั่นเอง มักอาศัยอยู่ในน้ำครำที่สกปรก ช่อบรรบายน้ำทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่นิยมใช้สวิงตาถี่ ๆ จั้วดักเร็ว ๆ หรือใช้ผ้าขาวบางซ้อนจับ เมื่อซ้อนจับมาได้แล้วก็คัดสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการออกทิ้งเสีย เหลือแต่เฉพาะลูกน้ำ แต่ก่อนที่จะนำลูกน้ำไปให้ปลาก็ควรเปิดก็อกน้ำปล่อยชะล้าง หรือแกว่งในน้ำที่สะอาดอีกครั้งก่อน หรือแช่สารละลายค่างทับทิม 10-20 วินาที เพื่อป้องกันเชื้อโรคที่อาจติดไปทำลายปลาก็ได้

ไรน้ำ หรือไรแดง

ไรแดง เป็นอาหารธรรมชาติที่ดีสำหรับการอนุบาลลูกปลากัดวัยอ่อน ซึ่งสามารถหาซื้อได้ตามแหล่งน้ำโสโครก ตามบ้านเรือน โรงฆ่าสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรมทั่วไปซึ่งมีปริมาณไม่แน่นอน ไรแดงเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารมาก เพราะแหล่งอาหารของมันคือพืชชั้นต่ำที่มีสีเขียว ไรน้ำจึงมีคุณค่าทางโภชนาการควรค่าแก่การเป็นอาหารของปลา ไรแดงช่วยในการระบายท้อง ป้องกันปลาเกิดอาการท้องผูกได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

หนอนแดง

ก็คือตัวอ่อนของแมลงชนิดหนึ่งเรียกว่า “แมลงรึ้นน้ำจืด” หนอนแดงมักอาศัยอยู่ตามโคลนตม คุคลองริมถนนชานเมือง

ทบทวนความรู้

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมชมแผ่นซีดี (CD) ตอนที่ 3 เรื่อง การเพาะเลี้ยงปลากัด

แบบทดสอบระหว่างเรียน

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ตอนที่ 3 เรื่อง การเพาะเลี้ยงปลากัด (เอกสารหมายเลข 18)